

บทที่ 2

วรรณคดี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรรณคดี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในบทนี้ประกอบด้วย ความเป็นมาของ โรงเรียนสาธิตในประเทศไทย บทบาทของ โรงเรียนสาธิต การบริหารการศึกษา การบริหารกิจการนักเรียน และการแบ่งกลุ่มนักเรียน การปฐมนิเทศนักเรียน การรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียน การจัดทำระเบียบและรายงานเกี่ยวกับตัวนักเรียน การจัดกิจกรรมของนักเรียน การบริการเกี่ยวกับสุขภาพนักเรียน การจัดและบริการแนะแนว การให้ทุนการศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความเป็นมาของ โรงเรียนสาธิตในประเทศไทย

โรงเรียนสาธิตในประเทศไทย ตั้งขึ้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2475 ชื่อว่า โรงเรียนประถมวัดหัวลำโพง ซึ่งครั้งนั้นเป็นโรงเรียนฝึกหัดสอน หรือฝึกหัดงานของแผนกวิชาครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต่อมาได้ย้ายมาตั้งที่สนามกีฬาแห่งชาติ และเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนมัธยมทอวัง โรงเรียนทำหน้าที่เป็นโรงเรียนฝึกสอนของ แผนกฝึกหัดครูชั้นประโยคมัธยม ในคณะอักษรศาสตร์ และครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โรงเรียนมัธยมทอวังได้ทำหน้าที่ของโรงเรียนจนถึง พ.ศ. 2487 จึงได้ล้มเลิกไป และเปลี่ยนรูปร่างมาเป็นโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (วารินทรา วัชรสิงห์ 2524 : 16)

ต่อมากรมการฝึกหัดครูได้จัดตั้งโรงเรียนสาธิตแห่งแรกขึ้น คือ โรงเรียนสาธิตปทุมวัน เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2496 ปัจจุบัน คือ โรงเรียนมัธยมสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒปทุมวัน ต่อจากนั้นก็เปิดโรงเรียนประถมสาธิตประสานมิตร ของวิทยาลัยวิชาการศึกษาชั้น ใน พ.ศ. 2499 ในปีเดียวกันนั้น ก็ได้เปิดโรงเรียนมัธยมสาธิตประสานมิตรขึ้นด้วย ปัจจุบันคือ โรงเรียนประถมสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และโรงเรียนมัธยมสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร ในระยะเวลาต่อมากรมการฝึกหัดครูก็ได้จัดตั้งโรงเรียนสาธิตในสถานฝึกหัดครูต่าง ๆ หลายแห่งด้วยกัน

สำหรับคณะครุศาสตร์ หรือคณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยต่างก็เปิดโรงเรียนสาธิตของแต่ละแห่งขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายอันเดียวกันคือ เป็นหน่วยปฏิบัติการในด้านวิชา

ครุศาสตร์ แก่นิผลิตครุศาสตร์ หรือศึกษาศาสตร์ อันเป็นส่วนหนึ่งของการฝึกหัดครูระดับปริญญา เป็นสถานศึกษาวิจัยทดลองค้นคว้าหาความรู้ แนวปฏิบัติที่จะปรับปรุงให้วิชาครุศาสตร์ก้าวหน้ายิ่งขึ้น และเป็นแหล่งวิชาทางการจัดและดำเนินการศึกษา การเรียนการสอนในระดับต่าง ๆ ให้แก่โรงเรียนทั่วไป (คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2524 : 8) เช่น โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2501 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2514 ในระยะต่อมาก็มีการจัดตั้งโรงเรียนสาธิตในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยขึ้นอีกหลายแห่ง รวมทั้งในต่างจังหวัด เช่น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นต้น

ปัจจุบันโรงเรียนสาธิตในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย มีอยู่ 10 โรงเรียน เป็นโรงเรียนที่อยู่ในส่วนกลาง 5 แห่ง ดังนี้

1. โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง
4. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน
5. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

และอยู่ในส่วนภูมิภาค 5 แห่ง ดังนี้

1. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน
4. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตทับแก้ว
5. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

บทบาทของโรงเรียนสาธิต

นอกเหนือจากการปฏิบัติหน้าที่หลักในฐานะที่เป็นโรงเรียนโดยทั่วไป อันได้แก่ การเรียน การสอน แล้วบทบาทหน้าที่ของโรงเรียนสาธิตยังต้องมีมากไปกว่านี้ ผู้ที่เกี่ยวข้อง และชำนาญการเกี่ยวกับโรงเรียนสาธิตได้กล่าวถึงบทบาทของโรงเรียนสาธิตไว้หลายคน ดังนี้

วิจิตร ศรีสอาน (2511 : 16 - 17) กล่าวถึง บทบาทของโรงเรียนสาธิตว่า นอกเหนือจากการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของโรงเรียนทุกประเภทแล้ว โรงเรียนสาธิตยังทำหน้าที่อื่น ๆ ซึ่งประมวลได้เป็น 4 ประการด้วยกัน คือ

1. การฝึกสอน ซึ่งเป็นหน้าที่ที่มีมาตั้งแต่เริ่มโรงเรียนสาธิต

2. การสาธิตการสอน ทั้งแก่นักเรียนครู และครูจากโรงเรียนธรรมดา
3. การสังเกตการสอน คือ ให้นักเรียนครูสังเกตการสอน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนสาธิตบางประเภท ที่จะ เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน
4. การทดลองและวิจัย ทดลองวิธีสอน ทดลองหลักสูตร วิจัยเกี่ยวกับวิธีสอน วิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร และอื่น ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับโรงเรียน

ลาโรช บัวศรี (2510 : 950) ได้กล่าวถึงโรงเรียนสาธิตในอุดมคติว่าเป็นโรงเรียน ซึ่งวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยตั้งขึ้นโดยมีความมุ่งหมาย 3 ประการคือ

1. สำหรับเปลี่ยนที่ฝึกสอน ฝึกงานสังเกต และศึกษาของนิสิต วิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัยผู้ซึ่งกำลังศึกษาแล้วเรียนในทางวิชาการศึกษา
2. สำหรับเป็นที่วิจัย ในเรื่องทฤษฎีการสอน การปกครอง การวัดผล การแนะแนว การทำหลักสูตร ฯลฯ เพื่อให้วิชาการศึกษาหรือที่เรียกว่า วิชาครู ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป และได้รับประโยชน์แก่นักเรียนสาธิตไปด้วยในตัว
3. สำหรับเป็นที่ "แสดงให้เห็น" แก่บุคคลทั่วไปหรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า "สาธิต" ในเรื่องสำคัญต่าง ๆ ของการศึกษา เช่น วิธีสอนต่าง ๆ วิธีแนะแนว การทำโรงเรียนมัธยมแบบประสม การทำโรงเรียนประถมที่ถูกต้อง การปกครองโรงเรียนแบบประชาธิปไตย ฯลฯ

การบริหารการศึกษา

การจัดการศึกษาเป็นการเตรียมบุคคลให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การจัดการศึกษาจะบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียง โดยขึ้นอยู่กับการบริหารการศึกษาของผู้บริหารนั้น ๆ คำว่า "การบริหารการศึกษา" มีผู้ให้ความหมายในทัศนที่แตกต่างกันดังนี้

แฮร์ริส (Harris. 1960 : 19) กล่าวว่า การบริหารการศึกษาเป็นกระบวนการในการสร้างบูรณาการแห่งความสามารถของบุคคล และการนำประโยชน์จากวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ มาใช้อย่างเหมาะสม เพื่อช่วยให้มีการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพและในการนี้ไม่เพียงแต่มุ่งที่อนุชนของชาติเท่านั้น แต่ยังมุ่งให้การพัฒนาบุคคลต่าง ๆ ของโรงเรียนด้วย

ภิญโญ สาร (2517 : 6) อธิบายถึงความหมายของการบริหารการศึกษาว่า เป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาเด็กเยาวชน ประชาชน หรือสมาชิกในสังคมทุก ๆ ด้าน เช่น ความสามารถ ทักษะคติ พฤติกรรม ค่านิยม หรือคุณธรรม ทั้งใน

ด้านการสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวเป็นสมาชิกที่ดีและมีประสิทธิภาพของสังคมโดยกระบวนการต่าง ๆ ทั้งที่เป็นระเบียบแบบแผน และไม่ระเบียบแบบแผน ทั้งในและนอกโรงเรียน

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2525 : 4) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาไว้ว่าการบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม และคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคลและอาศัยทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่

จากคำจำกัดความข้างต้น การบริหารการศึกษา จึงพอสรุปได้ว่า เป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักการบริหาร และหลักการบริหารการศึกษา ด้วยการนำเอาทฤษฎีการบริหารทั่วไปมาประยุกต์ใช้ร่วมกับหลักและวิธีการจัดการศึกษานั้นเอง โดยจะต้องพัฒนาเยาวชนในทุกด้าน ตั้งแต่บุคลิกภาพ สติปัญญา ความรู้ เจตคติ ความสามารถ ทักษะที่จำเป็น พฤติกรรม และคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกับความต้องการของสังคม และเป็นบุคคลที่เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

เนื่องจกงานบริหารการศึกษาเป็นงานที่ผู้บริหาร โรงเรียนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การดำเนินงานของ โรงเรียนจะต้องปฏิบัติ จึงมีนักการศึกษาหลายท่านได้กำหนดหน้าที่ของ ผู้บริหารการศึกษาไว้หลายประการ เช่น โรเบอร์ต เอส ฟิสต์ (Robert s. Fisk 1957 : 211 - 225) ได้สรุปไว้ว่าการบริหารการศึกษานั้น ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบงาน 4 ประเภท คือ

1. งานบริหารที่เกี่ยวกับชุมชน
2. งานบริหารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขยายหรือปรับปรุงโอกาสของการศึกษาหรืองานด้านวิชาการ
3. งานบริหารบุคคล นับตั้งแต่การสรรหา บรรจุ พัฒนา และปรับปรุงครู เจ้าหน้าที่นักเรียน ตลอดจนการให้พ้นจากงาน หรือออกจากโรงเรียน
4. งานบริหารธุรการ การเงิน อาคารสถานที่ และบริการต่าง ๆ

ส่วน แดเนียล อี กริฟฟิท (Daniel E. Griffiths 1965 : 5) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา โดยแบ่งงานออกเป็น 4 ประเภท คล้ายกับฟิสต์ (Fisk) คือ

1. รักษาความสัมพันธ์กับชุมชน
2. ปรับปรุงและขยายโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชน
3. จัดหาและพัฒนาบุคลากร
4. จัดหาและรักษาอาคารสถานที่

โรลด์ เอฟ แคมป์เบล และคณะ (Roald F. Campbell and Others 1968 : 116) ได้แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารออกเป็น 6 ประการ คือ

1. การบริหารงานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน
2. การบริหารหลักสูตรและการสอน หรือการบริหารงานวิชาการ
3. การบริหารกิจการนักเรียน
4. การบริหารบุคลากร
5. การบริหารอาคารสถานที่
6. การบริหารการเงิน และธุรการ

หน้าที่ของผู้บริหารการศึกษาที่นักการศึกษาหลาย ๆ ท่านได้กำหนดไว้นั้น เมื่อนำมาพิจารณาถึงขอบเขตต่าง ๆ แล้วพอสรุปได้ว่า ผู้บริหารการศึกษานั้นมีงานสำคัญซึ่งจะต้องกระทำ 5 ประการ คือ

1. งานบริหารวิชาการ
2. งานบริหารบุคคล (ครู หรือผู้สอน และผู้บริการอื่น ๆ)
3. งานบริหารกิจการนักเรียน
4. งานบริหารธุรการ
5. งานบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน

จะเห็นได้ว่าผู้บริหารการศึกษานั้นมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบหลายประการ

สมิทและคณะ (Smith and Others 1961 : 140) จึงได้แบ่งงานที่ผู้บริหาร จะต้องรับผิดชอบไว้เป็นอย่าง ๆ และเสนอแนะให้ความเต็มแต่ละงานเป็นร้อยละ ดังนี้

1. งานในหน้าที่ทั่วไป 5 %
2. งานบริหารครูผู้สอน และไม่ใช่ผู้สอน ประมาณ 5 %
3. งานวิชาการ ประมาณ 40 %
4. งานบริหารอาคารสถานที่ ประมาณ 5 %
5. งานบริหารการเงิน ประมาณ 5 %
6. งานบริหารกิจการนักเรียน ประมาณ 20 %
7. งานด้านสัมพันธ์กับชุมชน ประมาณ 5 %

จากขอบเขตการบริหารการศึกษาที่กล่าวมาแล้ว งานที่สำคัญประการหนึ่งของผู้บริหารการศึกษาที่รองลงมาจากงานวิชาการ คือ งานด้านกิจการนักเรียน

การบริหารกิจการนักเรียน

ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วว่า งานกิจการนักเรียนเป็นงานที่สำคัญส่วนหนึ่งในการบริหารโรงเรียน และโดยเฉพาะสำหรับโรงเรียนสาธิต ซึ่งต้องการการเสริมสร้าง "นักเรียน" ให้เป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์ทั้งในด้านสภาพร่างกายและจิตใจ นอกเหนือไปจากให้ความรู้ด้านวิชาการแต่เพียงอย่างเดียว

ภิญโญ สาธร (2516 : 204) ให้ความหมายของคำว่า "การบริหารกิจการนักเรียน" คือ การดำเนินกิจกรรมทุกชนิดที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับการสอนในห้องเรียน พร้อมกันนี้ ได้กำหนดงานหลักในการบริหารกิจการนักเรียนที่ผู้บริหารในโรงเรียนควรจะได้จัดทำ คือ

- การจัดทำสำมะโนในโรงเรียน และการทำนายปริมาณนักเรียน
- การรับนักเรียน การแบ่งกลุ่มเข้าชั้นเรียน การเลื่อนชั้น
- การรายงานเกี่ยวกับตัวนักเรียน เช่น ความประพฤติ ผลการเรียน
- การรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียน
- การแนะนำนักเรียน
- การบริการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของนักเรียน

แคมเบล (Campbell 1966 : 149 - 154) เห็นเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียนว่าเป็นการบริการนักเรียน เพื่อให้การเรียนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และได้กล่าวถึงภาระกิจของสถานศึกษาเกี่ยวกับกิจการนักเรียน สำหรับส่วนที่สำคัญได้แก่

1. การสำรวจจำนวนนักเรียนในห้องที่ศึกษา เพื่อวางแผนการเรียนการสอน จำนวนครูที่ต้องมี จำนวนห้องเรียนที่ต้องใช้ เป็นต้น
2. ทะเบียนและบัญชีนักเรียน รวมทั้งประวัติและอายุในเกณฑ์บังคับ
3. การบริการนักเรียน ซึ่งอาจได้แก่ การแนะนำและการแนะนำ, การทดสอบความผิดปกติของร่างกาย การตรวจสุขภาพและพยาบาล การศึกษาพิเศษ
4. การควบคุมความประพฤติและระเบียบวินัย

ส่วน เกลนนี เอฟ โอวาร์ด (Glenn F. Ovard 1971 : 245) เห็นว่าครูใหญ่เป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการให้บริการต่าง ๆ แก่นักเรียน ขอบข่ายของงานด้านนี้ประกอบด้วย การรับนักเรียน การประชุมนิเทศ การจัดนักเรียนเข้าชั้นเรียน การควบคุมเวลาการเรียน การมอบงานให้นักเรียนทำ การประเมินผลการเรียน และการรายงานผล การนิเทศ การจัดโปรแกรมพิเศษแก่นักเรียนที่มีปัญหา การรักษาวินัย การแนะนำ การสาธารณสุข และสวัสดิศึกษาในโรงเรียน การช่วยเหลือนักเรียนในด้านส่วนตัว และปรับภาวะของอารมณ์

ส่วน นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2522 : 33) ได้แบ่งการบริหารกิจการนักเรียนออกเป็นลักษณะต่าง ๆ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. การสำรวจนักเรียนที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์บังคับที่เรียกว่าสามะ โนนักเรียน
2. การรับเด็กเข้าเรียน
3. การลงทะเบียนเรียน
4. การแบ่งกลุ่มนักเรียน
5. การประชุมนิเทศ
6. การจัดให้ทุนการศึกษา
7. การจัดกิจกรรมนักเรียนหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร
8. การจัดบริการและสวัสดิการต่าง ๆ
 - 8.1 บริการเรื่องอาหารกลางวัน
 - 8.2 บริการสุขภาพอนามัย
 - 8.3 บริการหอพัก
 - 8.4 การบริการให้คำปรึกษาหรือ หรือแนะนำ
 - 8.5 บริการให้งานทำเพื่อหารายได้พิเศษ
 - 8.6 บริการสอนซ่อมเสริม
9. การรักษาวินัยและความประพฤติของนักเรียน
10. การทำระเบียบสะสมเก็บหลักฐานและประวัตินักเรียน
11. การวิจัยประเมินผลและติดตามผลเมื่อนักเรียนสำเร็จแล้ว

นิพนธ์ กินาวงศ์ (2523 : 77) แบ่งงานบริหารกิจการนักเรียนได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. งานที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของผู้บริหาร เช่น งานสำรวจ สามะ โนนักเรียน งานรับนักเรียนใหม่ งานย้ายโอนนักเรียน การสอบและประเมินผลและงานที่เกี่ยวข้องกับการปกครองนักเรียน ระเบียบวินัยในโรงเรียน

2. งานที่เกี่ยวกับการบริการนักเรียน เช่นการจัดบริการแนะแนว บริการห้องสมุด บริการด้านสุขภาพอนามัย บริการอาหาร บริการร้านค้าโรงเรียน บริการเกี่ยวกับความปลอดภัยของนักเรียน เป็นต้น

3. งานที่เกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมประสบการณ์ทางการศึกษา เช่น การจัดชุมนุมต่าง ๆ ในโรงเรียน การจัดทัศนศึกษา กิจกรรมสันทนาการ ฯลฯ

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2526 : 49 - 52) ได้กล่าวถึงงานกิจการนักเรียนซึ่งผู้บริหารโรงเรียนควรจัดทำ ดังนี้

1. การจัดทำสำมะโนนักเรียนและการทำนายปริมาณนักเรียน
2. การรับนักเรียนและการแบ่งกลุ่มนักเรียน
3. การประชุมนิเทศนักเรียน
4. การบริการแนะแนว
5. การรักษาระเบียบวินัยของนักเรียน
6. สวัสดิการต่าง ๆ และบริการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยนักเรียน
7. กิจกรรมนักเรียน

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารกิจการนักเรียนเป็นงานที่มีความสำคัญไม่น้อยถ้าผู้บริหารให้ความสำคัญ สนใจ ปฏิบัติอย่างดีแล้ว ก็จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายในการจัดการศึกษามากขึ้น ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษางานของการบริหารกิจการนักเรียนที่เห็นว่าเด่น และผู้บริหารโรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติอยู่แล้ว ดังนี้

1. การแบ่งกลุ่มนักเรียน
2. การประชุมนิเทศนักเรียน
3. การรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียน
4. การทำระเบียบและการรายงานเกี่ยวกับตัวนักเรียน
5. การจัดกิจกรรมนักเรียน
6. การบริการสุขภาพและอนามัยของนักเรียน
7. การจัดบริการแนะแนว
8. การจัดให้ทุนการศึกษา

1. การแบ่งกลุ่มนักเรียน

การแบ่งกลุ่มนักเรียนให้เข้าเรียนในชั้นเรียนต่าง ๆ เป็นการจัดกลุ่มเพื่อให้ นักเรียนสามารถเรียนอยู่ในห้องเรียนได้อย่างมีความสุข ในเรื่องนี้ พินัส หันนาคินท์ (2513 : 213) กล่าวว่าในการให้การศึกษา นั้นเราคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเสมอ ทั้งนี้ก็เพื่อให้แต่ละคนได้สามารถพัฒนาความสามารถของเขาได้ถึงขีดสุดเท่าที่ธรรมชาติสร้างมาให้

ภิญโญ สาร (2514 : 306) กล่าวว่า การแบ่งกลุ่มนักเรียนส่วนใหญ่นิยมแบ่งกลุ่มตามอายุปฏิทิน ครั้นมีข้อสอบวัดเชาวน์ปัญญาเกิดขึ้น โรงเรียนก็หันมาแบ่งกลุ่มตามระดับอายุสมองหรือตามระดับเชาวน์ปัญญา โดยไม่คำนึงถึงอายุตามปฏิทิน การแบ่งกลุ่มตามระดับเชาวน์ปัญญาความจริงก็คือ การแบ่งกลุ่มตามระดับความสามารถอย่างหนึ่งนั่นเอง

เอกชัย กี่ลู่พันธ์ (2525 : 116) กล่าวว่า การแบ่งกลุ่มนักเรียนเข้าชั้นเรียนต่าง ๆ ทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ปัจจุบันนิยมใช้อยู่ 2 วิธี คือ

1. การแบ่งกลุ่มนักเรียนตามระดับความสามารถ (Homogeneous Grouping) เป็นการจัดแบ่งนักเรียนที่เรียนดีให้อยู่ในห้องเดียวกัน โดยเอาระดับความสามารถ หรือสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนมาเป็นเกณฑ์จัดชั้นเรียน จากห้องที่เรียนดีและรอง ๆ ลงไป วิธีการนี้ช่วยให้ นักเรียนที่เรียนดีอยู่แล้วมีโอกาสเรียนดีและเร็วขึ้น ครูผู้สอนก็สอนง่ายขึ้น เพราะนักเรียนในชั้นมีความสามารถทางการเรียนในระดับเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน

2. การแบ่งกลุ่มนักเรียนแบบคละ (Heterogeneous Grouping) เป็นการจัดแบ่งนักเรียนทั้งที่เรียนดีและปานกลาง หรือเรียนไม่ดีให้คละกันไปในห้องเดียวกัน วิธีการนี้อาจทำให้ครูผู้สอนหนักใจบ้าง เพราะความสามารถทางการเรียนของนักเรียนมีความแตกต่างกัน ซึ่งครูจะต้องดูแลเอาใจใส่นักเรียนทุกคน แต่เป็นวิธีที่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดความรู้สึกแบ่งพรรคแบ่งพวกในหมู่นักเรียนแก่กับนักเรียนไม่เก่งได้ และการที่มีนักเรียนที่เรียนดีอยู่ในห้องแบบคละนี้นักเรียนที่เรียนดีอาจช่วยนักเรียนที่เรียนอ่อนได้

กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2513 : 79) กล่าวว่า "การแบ่งกลุ่มนักเรียน หมายถึงการจัดให้นักเรียนได้เข้าเรียนวิชาการต่าง ๆ ร่วมกัน ในรูปแบบใดแบบหนึ่งตามนโยบายที่โรงเรียนกำหนดหรือตามความเห็นชอบของครูผู้สอน การจัดกลุ่มจัดชั้นเรียนนับเป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการจัดการศึกษา ที่มีความสำคัญต่อการสอนของครูและการเรียนรู้ของเด็ก

เรแกน และคณะ (Rangan and other อ้างใน กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ 2531 : 84 - 89) กล่าวว่า "เมื่อใดที่ความมุ่งหมายของการสอนมุ่งให้เกิดผลเฉพาะในด้านความรู้หรือทักษะเฉพาะอย่างยิ่งหรือความเป็นเลิศวิชาใดวิชาหนึ่ง ที่นำมาสอนเพียงอย่างเดียวการจัดกลุ่มตาม

ความสามารถก็ยังสามารถนำมาใช้ได้อย่างดี เพราะช่วยลดความแตกต่าง เฉพาะอย่างระหว่างผู้เรียนลงไปได้มาก เช่น โปรแกรมการสอนในแต่ละหมวดวิชานั้น ถ้าใช้วิธีการจัดกลุ่มแบบตามความสามารถน่าจะไปได้.....และกล่าวว่า การจัดกลุ่มแบบคละกันทำให้เกิดสถานการณ์ทางสังคมที่เป็นธรรมชาติมากกว่าวิธีอื่น ๆ เด็ก ๆ ที่มีความแตกต่างกันในด้านสติปัญญาในหลายรูปแบบจะมีโอกาสได้เรียนและได้ทำงานร่วมกันตลอดเวลาเหมือนกับที่ เขา เคยพบในสถานการณ์ในชีวิตจริงนอกโรงเรียน เด็กนักเรียนกลุ่มนี้จะ ไม่ต้องมีชีวิตอยู่กับการแบ่งชั้นที่เกิดจากป้ายแบ่งระดับความสามารถทางสติปัญญาที่ติดไว้หน้าห้อง หรือ ไม่ต้องเผชิญกับผู้ปกครองที่จะต้องคอยแสดงเหตุผลว่าทำไมตนจึงถูกจัดให้มาเรียนในกลุ่มเรียนอ่อน"

กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (2531 : 94 - 95) กล่าวว่า "ในการจัดการศึกษาหรือการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ ๆ ซึ่งปัจจุบันเรียกว่าเทคนิควิทยาทางการศึกษาซึ่งครอบคลุมไปถึงกระบวนการในการจัดการศึกษาทุกขั้นตอน การนำวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ สิ่งพิมพ์ และสื่อต่าง ๆ ในรูปแบบใหม่มาใช้ ตลอดจนการนำนวัตกรรมหรือเทคนิควิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนแต่ละแบบในแต่ละวิชาที่ทำการสอนนั้น นอกจากผู้สอนจะต้องคำนึงถึงเอกลักษณ์ของเด็กแต่ละกลุ่ม แต่ละคน ระดับความมุ่งหวังในการสอน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการเรียนของผู้เรียน และกิจกรรมการเรียนที่เหมาะสมกับรูปแบบของการเรียนการสอนแต่ละแบบที่นำมาใช้แล้ว เรื่องของการจัดกลุ่มนักเรียนก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการเรียนการสอนที่จัดขึ้น ในแต่ละครั้งที่มีความมุ่งหมายและลักษณะ เฉพาะของแต่ละวิชาอีกด้วย ดังนั้นผู้สอนจึงต้องพิจารณาจัดกลุ่มนักเรียนในการเรียนแต่ละครั้ง ให้สอดคล้องกับลักษณะวิชาที่เรียน ความแตกต่างของนักเรียนตลอดจนความมุ่งหมายของการสอนที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพื่อให้การสอนประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ให้ ได้มากที่สุด เรื่องสำคัญที่ไม่ควรมองข้ามอีกเรื่องหนึ่งก็คือ "ความมุ่งหวัง" ของผู้บริหารและครูที่มีต่อแผนการเรียนและระเบียบวิธีการจัดกลุ่มนักเรียนซึ่งจะมีผลอย่างมากต่อการควบคุมประสิทธิภาพ การดำเนินการในเรื่องนี้แน่ จะต้องระมัดระวังมิให้ครูและผู้บริหารต้องตกอยู่ในสถานการณ์ที่เขาต้องจำยอมกระทำในสิ่งที่เขาไม่ยอมรับหรือไม่เห็นด้วย ในคุณค่าของมัน ด้วยเหตุผลนี้เองจึงกล่าวได้ว่าในโรงเรียนใดก็ตามบุคคลที่ต้องรับผิดชอบในผลของการสอนควรมีส่วนอย่างสำคัญในการเลือกแผนในการจัดกลุ่ม จัดชั้นและการจัดการเรียนการสอนของเขา ดังนั้นการจัดอบรมครูประจำการในเรื่องนี้เป็นเวลา 1 - 2 ปี ก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงแผนการจัดชั้นจัดกลุ่มใหม่เป็นเรื่องที่ควรกระทำ การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยปราศจากการวางแผนอย่างระมัดระวังและขาดการเตรียมตัวครูที่ดีย่อมจะทำให้เกิดความยุ่งยากได้ในภายหลังอย่างแน่นอน

ปัญหาในการจัดชั้นและแบ่งกลุ่มนักเรียน

แม้ว่าโรงเรียนส่วนใหญ่จะพยายามศึกษาหาวิธีการจัดชั้นจัดกลุ่มนักเรียนให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนให้ได้มากที่สุดมาตลอดเวลาแต่ก็ยังคงพบว่าการจัดชั้นจริงนั้นยังมีปัญหาอุปสรรคอยู่หลายประการ ในเรื่องนี้ ฮิลสัน มัวร์ (Hillson Maurie อ้างไว้ใน กาญจนาศรีกาฬสินธุ์ : 100 - 101) ได้กล่าวถึงปัญหาในการจัดกลุ่มไว้ดังต่อไปนี้

1. การขาดข้อมูลที่ชัดเจนและเชื่อถือได้เกี่ยวกับเด็กแต่ละคน ทำให้โรงเรียนหลาย แห่งขาดความรู้เกี่ยวกับตัวเด็กในหลาย ๆ เรื่อง เช่น สติปัญญา ความสำเร็จ การปรับตัวในสังคม ฯลฯ ทั้ง ๆ ที่จำเป็นจะต้องรู้ ดังนั้นจึงเป็นที่เชื่อถือได้น้อยมากในหลักฐานที่จะนำมาใช้ในการจัดกลุ่ม
2. ขาดเรื่องราวของเด็กบางชั้นตอน อย่างน้อยในบางโรงเรียนที่เขาเคยเรียนทำให้การจัดกลุ่มทำได้ยากเมื่อนักเรียนย้ายไปเข้าเรียนในที่แห่งใหม่
3. รูปแบบการเจริญเติบโตที่ไม่เท่ากันของเด็กแต่ละคนนับเป็นอุปสรรคต่อการจัดกลุ่ม เพราะไม่มีใครจะสามารถยืนยันได้ว่าเด็กคนใดคนหนึ่งจะสามารถคงคุณสมบัติส่วนตัวและทางวิชาการของเขาไปได้ยาวนานเท่าใด เมื่อถูกจัดเข้าไปอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งไปแล้ว
4. สภาพทางสังคมและทางวิชาการที่แตกต่างกันของเด็กส่วนใหญ่ทำให้เกิดความสับสนในการจัดกลุ่ม อย่างน้อยที่สุดเท่าที่ผ่านมาก็ได้แก่การจัดเด็กที่มีคะแนนรวมอยู่ในระดับเดียวกัน ให้ได้เรียนอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ที่จริงแล้วเด็ก ๆ ทั้งหลายต่างก็ประสบความสำเร็จในการเรียนวิชาแต่ละอย่างแตกต่างกันออกไปไม่มีใครเหมือนใคร
5. ความแตกต่างของครูอาจารย์ในโรงเรียนเดียวกันในเรื่องที่เกี่ยวกับปรัชญา ประสบการณ์และความสามารถที่แต่ละคนมีอยู่อาจจะทำให้การตัดสินใจวางนโยบายการจัดกลุ่มเป็นไปในลักษณะที่ล่อแหลมต่ออันตรายได้เหมือนกัน
6. ความสำเร็จของงานทุกอย่างย่อมขึ้นอยู่กับบุคลิกและอิทธิพลของผู้บริหารทั้งในการวางแผนและการนำแผนนั้นไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ แผนการจัดกลุ่มก็ขึ้นอยู่กับความสำคัญของทั้ง 2 ขั้นตอนนี้เช่นเดียวกัน จึงต้องการวางแผนและการดำเนินงานของผู้บริหารและคณะครูอาจารย์ที่มีความสามารถอย่างแท้จริง
7. ลักษณะทั่วไปของหลักสูตร โดยเฉพาะที่ออกแบบไว้สำหรับให้เด็กในห้องอื่นได้มีประสบการณ์และได้แบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้กันในโรงเรียนนั้น การจัดกลุ่มนักเรียนให้เหมาะสมกับการใช้หลักสูตรนั้นอาจจะทำได้ง่ายหรืออาจทำไม่ได้เลยก็ได้ในบางห้องที่
8. อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการเรียนการสอน หนังสือตำราที่กำหนดให้ใช้ และนโยบายการควบคุมดูแลการใช้อุปกรณ์เหล่านี้ อาจจะมีเป็นอิทธิพลทั้งทางบวกและทางลบต่อการจัดกลุ่มในการเรียนการสอนอีกด้วย

จอย เทเลอร์ (Joy Taylor 1983 : 114) กล่าวว่า เนื่องจากความรู้ในเรื่องการเรียนรู้ กระบวนการสอน สุขภาพจิต และพัฒนาการของเด็ก มีความเพิ่มพูนก้าวหน้ามากขึ้นอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ควรจะพร้อมอยู่เสมอที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดกลุ่มจัดชั้นนักเรียน ให้มีความก้าวหน้ามากขึ้นอยู่เสมอ การจัดกลุ่มนักเรียนเป็นงานที่มีลักษณะยืดหยุ่นได้ และเป็นงานที่ไม่เคยจบโดยสิ้นเชิง แต่มีลักษณะที่จะต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอเพื่อให้ได้รูปแบบที่จะสนองความต้องการของเด็ก ๆ ตามอัตราของแต่ละคนในแต่ละสถานการณ์ และที่สำคัญที่สุดคือจะต้องจัดให้สอดคล้องกับรูปแบบการเรียน ตลอดจนชนิดของปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน ที่ครุมุ่งหมายจะให้เกิดในช่วงที่มีการเรียนการสอนทุกครั้งอีกด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร โรงเรียนเกี่ยวกับการจัดกลุ่ม

กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2531 : 117 - 118) ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า

1. ต้องระลึกเสมอว่าเด็ก ๆ จะเรียนได้ดีที่สุดเมื่อเขามีความสุขกายสบายใจอยู่ในสังคมที่แวดล้อมเขาอยู่
2. จะต้องช่วยให้คณะครูและผู้บริหารของนักเรียน เข้าใจเป็นอย่างดีกับเหตุผลในการจัดกลุ่มเพื่อการศึกษาของเด็ก
3. การจัดกลุ่มนักเรียนต้องมุ่งกระทำเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้
4. การจัดกลุ่มในห้องเรียนควรมุ่งให้เกิดผลดีในทางสังคมแก่เด็กอยู่ตลอดเวลา
5. ควรสนับสนุนให้ครูใช้วิธีจัดกลุ่มหลายรูปแบบในชั้นเรียน เพื่อให้การสอนการเรียนในแต่ละวิชาประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย
6. ควรจัดหาหนังสือ วัสดุอุปกรณ์การเรียนชนิดต่าง ๆ สำหรับใช้ในการสอนนักเรียนแต่ละกลุ่มที่มีความสามารถในการเรียนที่แตกต่างกัน
7. ต้องไม่ถือว่าการจัดกลุ่มนักเรียนเป็นเรื่องตายตัวที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้
8. ควรปรับปรุงกลไกการบริหาร เพื่อช่วยให้เกิดความสามารถในการที่จะโยกย้ายนักเรียนจากกลุ่มหนึ่ง ไปสู่อีกกลุ่มหนึ่ง หรือจากชั้นเรียนหนึ่ง ไปสู่อีกชั้นเรียนหนึ่ง
9. หลีกเลี่ยงการจัดกลุ่มที่ทำให้เกิดการเสียหน้าทั้งในเรื่องที่เกี่ยวกับฐานะทางสังคม และในทางวิชาการ
10. ควรสร้างสถานการณ์ที่จะช่วยให้เด็ก ได้มีส่วนแสดงเหตุผลในการเลือกกลุ่มได้บ้าง
11. ควรช่วยให้ครูมีความเข้าใจในวิธีการประเมินสถานะทางสังคม (Sosiometry) และอัตราของเด็กร่วมกัน เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการพิจารณาจัดกลุ่ม เพื่อพัฒนาเด็กให้ก้าวหน้าต่อไป
12. ควรสนับสนุนให้เด็กทำงานเป็นคณะ หรือเป็นกลุ่มอยู่เสมอ

13. ควรสนับสนุนให้เด็กมีโอกาสมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มขนาดต่าง ๆ (ทั้งกลุ่มเล็ก กลุ่มใหญ่) ทั้งในบทบาทการเป็นผู้นำและการเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม
 14. ควรฝึกให้เด็กมีความสามารถในการทำงานเป็นขั้นตอนตามกระบวนการทำงานของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ การรู้จักการวางแผน แบ่งงาน แบ่งความรับผิดชอบ การร่วมมือกันทำงาน การติดตามดูแลและประสานงาน ตลอดจนการประเมินผลงานของกลุ่ม
 15. ส่งเสริมให้เด็กรู้จักประเมินผลทั้งในงานส่วนตัวและงานของส่วนรวมเพื่อจะได้ฝึกให้รู้จักปรับปรุงพัฒนางานต่าง ๆ ให้ก้าวหน้าต่อไปได้ด้วยเหตุด้วยผลอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ
- จากข้อความดังกล่าวข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า การแบ่งกลุ่มนักเรียนนั้นเป็นการจัดนักเรียนเข้าชั้นเรียนเพื่อให้เกิดความเหมาะสม

2. การปฐมนิเทศนักเรียน

เมื่อการรับนักเรียนเสร็จสิ้นลง กระบวนการอีกอย่างหนึ่งที่ผู้บริหารจะต้องเตรียมการไว้คือ การจัดปฐมนิเทศนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนปรับตัวเข้ากับสถานที่ใหม่ สภาพการณ์ใหม่ ๆ ได้ดี

กูด (Good 1975 : 402) ได้ให้ความหมายของการปฐมนิเทศไว้ว่า เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่ทำให้บุคคลรับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ชนบทประเพณี การจัดการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการปรับตัว

สิ่งที่ควรมีในการปฐมนิเทศนักเรียนใหม่

1. ประวัติความเป็นมาอย่างย่อของโรงเรียน ปรัชญาโรงเรียน คำขวัญของโรงเรียนที่นักเรียนควรทราบ

2. ระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของโรงเรียนที่นักเรียนต้องทราบซึ่งโรงเรียนอาจจัดทำเป็นคู่มือให้นักเรียนแจกจ่ายนักเรียนใหม่ทุกคน ตลอดจนชี้แจงเรื่องการลงโทษที่จะได้รับเมื่อทำผิดระเบียบและกฎเกณฑ์นั้น ๆ

3. การแนะนำให้นักเรียนได้รู้จักกับหัวหน้าหน่วยงานที่สำคัญ ๆ ของโรงเรียน เช่น หัวหน้าหน่วยงานด้านธุรการ วิชาการ ปกครอง ตลอดจนวิธีการที่จะติดต่อกับบุคคลเหล่านั้น

4. การแนะนำให้นักเรียนรู้จักกับอาจารย์ประจำชั้นของตนตลอดจนห้องที่นักเรียนจะต้องไปอยู่ประจำด้วย

5. หลักสูตรของโรงเรียนที่นักเรียนพึงทราบ ตลอดจนวิธีการวัดผลของโรงเรียนอย่างย่อ

6. กิจกรรมเสริมหลักสูตรของโรงเรียนเมื่อะไรบ้างที่นักเรียนควรทราบ เช่น สภานักเรียน ชุมนุ่มต่าง ๆ กิจกรรมลูกเสืออนุภษาชาติ เป็นต้น

7. บริการและสวัสดิการต่าง ๆ ที่โรงเรียนมีไว้สำหรับเด็กนักเรียน เช่น บริการห้องสมุด บริการแนะแนว บริการพยาบาล บริการอาหารกลางวัน บริการของสหกรณ์ (ร้านค้าภายในโรงเรียน) เป็นต้น

8. การแนะนำให้นักเรียนรู้จักที่ตั้งและการใช้ห้องพิเศษต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด ห้องแนะแนว ห้องพยาบาล ห้องน้ำ ห้องลิ้ม ห้องโสตทัศนศึกษา เป็นต้น

9. มีการนำนักเรียนเดินชมเป็นกลุ่ม ๆ เพื่อสร้างความคุ้นเคยให้เกิดแก่นักเรียน และสร้างสายสัมพันธ์เป็นครั้งแรกระหว่างครูกับนักเรียน (วินัย จันดาวรรณ 2524 : 40)

กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2531 : 43) ได้กล่าวถึงการปฐมนิเทศไว้ว่า นักเรียนใหม่ทั้งหมดควรได้รับการปฐมนิเทศอย่างเหมาะสมเพื่อให้รู้จักคุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมใหม่ของเขา การปฐมนิเทศควรประกอบด้วย

1. การจัดให้นักเรียนได้เดินไปดูเพื่อรู้จักอาคารสถานที่ต่าง ๆ ของโรงเรียนในการนี้ควรให้นักเรียนด้วยกันเป็นผู้พาไปจะเป็นการดีกว่า

2. การอธิบายถึงกฎและระเบียบต่าง ๆ ของโรงเรียนให้ได้ทราบ

3. แนะนำให้รู้จักเจ้าหน้าที่แผนกต่าง ๆ นางพยาบาล ผู้บริหารโรงเรียน และอาจารย์ที่ปรึกษา

4. อธิบายการจัดการเรียนการสอน ตารางสอน การพักรับประทานอาหารกลางวัน ตารางเวลาการออกรับ-ส่งนักเรียน

5. วิธีปฏิบัติเมื่อเจ็บป่วย หรือเมื่อเกิดการบาดเจ็บ

6. วิธีการและสถานที่ที่จะต้องแจ้งการขอลาหรือการรายงานเมื่อมีการหยุดเรียน

7. การอธิบายถึงกิจกรรมนักเรียนชนิดต่าง ๆ เช่น ชมรม สภานักเรียน กิจกรรมการกีฬาประเภทต่าง ๆ

8. การอธิบายถึงระบบการให้คะแนน ความมุ่งหวังทางวิชาการที่โรงเรียนคาดว่านักเรียนควรจะทำให้ได้

9. เมื่อต้องการทราบหรือเมื่อมีปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่งควรจะไปหาใคร

และควรมีการเชิญผู้ปกครองที่มามอบตัวนักเรียนในวันแรกเข้าร่วมฟังการปฐมนิเทศของโรงเรียนด้วยนั้นจะเป็นประโยชน์มาก ในวันนี้ควรมีการอธิบายถึงความมุ่งหวังในตัวนักเรียนว่าโรงเรียนมุ่งหวังอะไรจากนักเรียนบ้าง ระเบียบของโรงเรียนมีอะไรบ้างที่นักเรียนควรทราบและปฏิบัติ ผู้ปกครองนักเรียนจะสามารถช่วยอะไรนักเรียนได้บ้าง และจะแก้ปัญหาการขาดเรียนได้อย่างไร เจ้าหน้าที่ของสมาคมครูผู้ปกครองสามารถจะให้คำอธิบายให้ผู้ปกครองได้รู้จักสมาคมได้เป็นอย่างดีในวันนี้ และสามารถที่จะเชิญชวนให้สมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกใหม่ของสมาคมได้อีกด้วย

ในการประชุมพิเศษนี้ยังสามารถที่จะเป็นการเริ่มต้นปลูกฝังความสามัคคีร่วมกันของนักเรียนที่เข้าใหม่ โดยสถานศึกษาใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่มนักเรียนในการเข้ารับการประชุมพิเศษ และกำหนดระยะเวลาการประชุมพิเศษให้มากกว่า 1 วัน ผลที่ได้จะทำให้นักเรียนใหม่มีความคุ้นเคยในหมู่กันเองมากยิ่งขึ้น ไปด้วยนอกเหนือจากสาระต่าง ๆ ที่ต้องการให้ทราบ

ในการประชุมพิเศษนักเรียนใหม่ ทางโรงเรียนอาจถือโอกาสพูดถึงสิ่งที่นักเรียนใหม่ควรจะมีเมื่อเข้ามาอยู่ร่วมเป็นสมาชิกของโรงเรียน เช่นเดียวกับนักเรียนเก่าที่ทางโรงเรียนฝึกฝนไว้ เช่น

1. การเสียสละ การมีวินัย ความซื่อสัตย์ เป็นต้น
2. การช่วยกันสร้างและรักษาชื่อเสียงเกียรติคุณของโรงเรียนไว้
3. การวางตัวของนักเรียนต่อครู อาจารย์ (วินัย จันดาวรรณ 2524 : 40)

จะเห็นได้ว่าการประชุมพิเศษจะช่วยให้นักเรียนปรับตัวเข้ากับสถานที่ใหม่ได้อย่างรวดเร็วขึ้นดีกว่าการที่จะให้นักเรียนค่อย ๆ เรียนรู้ด้วยตนเองทีละน้อย ส่วนเนื้อหาการประชุมพิเศษควรจะครอบคลุมเรื่องสำคัญ ๆ เช่น ประวัติความเป็นมาของโรงเรียน ระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของโรงเรียน ตลอดจนแนะนำให้รู้จักบุคคลที่สำคัญของโรงเรียน

3. การรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียน

โรงเรียนเป็นสังคมแบบหนึ่งที่ได้รับเอานักเรียนจากสังคมหลาย ๆ แบบเข้ามาอยู่ร่วมกัน ฉะนั้นโรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีระเบียบวินัย เพื่อให้ควบคุมให้นักเรียนเหล่านั้นรู้จักควบคุมความประพฤติของตนเองให้มีแบบแผนเรียบร้อยถูกต้องตามกาลเทศะ เป็นการเตรียมตัวนักเรียนสำหรับการดำเนินชีวิตในภายหน้า เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ในเรื่องการรักษาระเบียบวินัยนั้น วิทยุ สาธร (2514 : 401 - 402) ให้ความหมายไว้ว่าระเบียบหรือวินัย หมายถึง ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่โรงเรียนกำหนดขึ้นให้นักเรียนปฏิบัติตามหรือบางที่โรงเรียนยังไม่ได้กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่เป็นความคาดหวังของครูว่านักเรียนควรวางตัวหรือประพฤติอย่างนั้นอย่างนี้ ทั้งในห้องเรียน ในบริเวณโรงเรียน และนอกโรงเรียน

และพนัส หันนาคินทร์ (2521 : 151) ให้ความหมายไว้ว่า วินัย หมายถึง การรู้จักปกครองตนเอง การกระทำตามระเบียบหรือข้อบังคับต่าง ๆ เกิดขึ้นโดยความสมัครใจของผู้ปฏิบัติ

จึงพอสรุปความหมายของคำว่า "ระเบียบวินัย" ได้ว่า หมายถึงระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่โรงเรียนได้กำหนดขึ้นให้นักเรียนปฏิบัติตาม ถ้าฝ่าฝืนจะต้องมีการทำโทษตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่กำหนดไว้

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2525 : 118) กล่าวว่า ในเรื่องการรักษาระเบียบวินัยนี้ วิธีการที่ดีที่สุดก็คือ การพยายามปลูกฝังความรู้สึกรับผิดชอบชั่วตัวให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนเองให้ได้มากที่สุด เพราะจะทำให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเอง ให้ประพฤติอยู่ในระเบียบวินัยที่ดีได้ ซึ่งเป็นผลดีมากกว่าการออกกระเบียบกฎเกณฑ์บังคับให้ปฏิบัติตาม และมีการลงโทษเมื่อมีการฝ่าฝืน เพราะการลงโทษไม่ใช่วิธีที่ดีที่สุดในการปลูกฝังระเบียบวินัยให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน

ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า การรักษาระเบียบวินัยของนักเรียน ก็คือ การที่จะพยายามชี้ทางให้นักเรียน ได้รู้จักปฏิบัติตนตามระเบียบแบบแผนของโรงเรียน ถ้านักเรียนผู้ใดไม่ปฏิบัติตามก็ต้องถือว่า เป็นผู้ที่ไม่อยู่ในระเบียบวินัย

ภิญโญ สาร (2516 : 403) ได้กล่าวถึงสาเหตุการที่นักเรียนขาดระเบียบวินัยที่สำคัญ ๆ มีอยู่ 5 เรื่อง คือ

1. เรื่องเกี่ยวกับนักเรียนเอง เช่น ความผิดปกติทางร่างกาย จิตใจ การสังคน ลักษณะความเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ ตลอดจนการสอบตก และความรู้สึกขาดความมั่นคงในโรงเรียน
2. เรื่องเกี่ยวกับกลุ่มเพื่อนของนักเรียน เช่น เพื่อนฝูงชักชวนกันก่อการวิวาท หรือสร้างบรรยากาศตึงเครียดขึ้นภายในโรงเรียน
3. ครูอาจเป็นสาเหตุสำคัญ เช่น ทศนคติของครูที่มีต่อนักเรียน ซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งในทางที่ไม่ดีตลอดเวลา จนเป็นสาเหตุให้นักเรียนไม่มีความสุขในโรงเรียน สภาพทั่ว ๆ ไปภายในห้องเรียนซึ่งมีครูบางคนทำให้ตึงเครียดอยู่ตลอดเวลา วิธีการสอนของครูซึ่งไม่ดีและไม่ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในวิชาที่ครูสอน นอกจากนี้การแตกแยกกันในหมู่ครู ซึ่งนักเรียนสังเกตเห็น ก็อาจมีส่วนให้นักเรียนไม่เคารพระเบียบวินัยเหมือนกัน
4. เกี่ยวกับสภาพทางบ้านหรือสภาพแวดล้อมที่เด็กอาศัยอยู่ เช่น ทางบ้านมีภูมิหลังไม่ดี นักเรียนก็เอาอย่าง สังคมรอบบ้านไม่ดี นักเรียนก็พลอยไม่ดีไปด้วย
5. สภาพสังคมโดยส่วนรวมของบ้านเมือง ซึ่งไม่ดีส่วนมาก ก็มีผลทำให้นักเรียนพลอยไม่ดี ขาดระเบียบวินัยไปด้วย ความจริงโรงเรียนจะคาดหวังให้เด็กมีระเบียบวินัยได้อย่างไรในเมื่อผู้ใหญ่โดยทั่ว ๆ ไป ก็ขาดระเบียบวินัย

กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2531 : 235) ได้กล่าวไว้ว่า ปัญหาความประพฤติที่มีผลสืบเนื่องมาจากสภาพทางบ้านและชุมชนนั้นแม้จะเป็นปัญหาสำคัญที่มีผลทำให้นักเรียนประพฤติผิดวินัยได้ไม่น้อย และในบางสถานการณ์โรงเรียนก็อาจมีความรับผิดชอบที่จะต้องรีบแก้ไขปัญหาเหล่านั้นโดยทันที แต่ในกรณีเช่นนั้นเป็นเรื่องยากเหมือนกันที่ทางโรงเรียนจะเข้าไปจัดการช่วยเหลือแก้ไข เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ทุก ๆ เรื่อง แม้ว่าในหลาย ๆ สถานการณ์โรงเรียนควรจะสำรวจหาสาเหตุไปยังทางบ้านหรือจากชุมชนซึ่งมองดูว่าจะเป็นสาเหตุของการประพฤติผิดของนักเรียน แต่ใน

สถานการณ์เกือบทั้งหมดนั้นผู้บริหารและคณะครูจะพบว่า การเน้นให้มีการวิเคราะห์สาเหตุที่เกิดจากภายในโรงเรียนและทำการแก้ไขให้หมดไปเสียก่อนนั้น น่าจะนับว่าเป็นวิธีที่ให้ผลดี ดังที่ Howard และ Jenkins ได้กล่าวไว้ว่า "สาเหตุหลายอย่างที่ทำให้เด็กเรียนประพฤตินั้น ความจริงมักจะเป็นเรื่องที่ฝังรากลึกอยู่ในสภาพทั่ว ๆ ไป ของโรงเรียนนั่นเอง ความประพฤติของนักเรียนจะดีขึ้น ได้มากที่สุดก็ต่อเมื่อสามารถเปลี่ยนแปลงสภาพทั่ว ๆ ไปของโรงเรียนให้ได้เสียก่อน"

จะเห็นได้ว่าสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้เด็กเรียนมีความประพฤติผิดระเบียบวินัยนั้น ได้แก่ สิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ ถ้าหากนักเรียนอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ก็จะช่วยปรับประคองสร้างลักษณะที่ดีให้เกิดขึ้นในตัวเด็กนักเรียนได้เป็นอย่างดี ปัญหาการทำผิดวินัยก็จะลดน้อยลง

สมพร สุทัศน์ีย์ (2525 : 102) ได้กล่าวถึงสาเหตุทางด้านจิตวิทยา ซึ่งทำให้เด็กเรียนประพฤตินั้น สรุปได้ว่า สาเหตุเกิดจากสิ่งต่อไปนี้

1. ตัวเด็ก ซึ่งได้แก่สภาพทางกาย เช่น ร่างกายผิดปกติ เตี้ยหรือสูงเกินไป สมอ ตีบ ปัญญาอ่อน ตาเข ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ทำให้เด็กมีปมด้อย จึงหาทางแสดงปมเด่น โดยแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ให้เป็นที่รบกวนคนอื่น เช่น ก้าวร้าว รังแกคนอื่น หงุดหงิด เจ้าอารมณ์ สภาพทางใจของเด็ก อาจเกิดจากการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก หรือเกิดจากความน้อยเนื้อต่ำใจที่ไม่ได้รับความรัก ความเอาใจใส่
2. สิ่งแวดล้อม ซึ่งแบ่งออกเป็นสิ่งแวดล้อมทางบ้าน และสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน สำหรับสิ่งแวดล้อมทางบ้าน รวมไปถึงทัศนคติของพ่อแม่ที่มีต่อการเลี้ยงดูบุตรของตน ซึ่งจะมีผลต่อความประพฤติ และบุคลิกภาพของเด็กเป็นอย่างมาก ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่ เช่น ตามใจจนเกินไป หรือเข้มงวดมากเกินไป และความสัมพันธ์ภายในบ้านระหว่างพี่ ๆ น้อง ๆ ความรักใคร่ปรองดองระหว่างบิดา มารดา สิ่งเหล่านี้มีผลอย่างมากในการทำให้เด็กมีความสุข มีความมั่นคงทางจิตใจ มีความประพฤติและการแสดงออกที่ดีงาม

สำหรับสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน ได้มีการวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาสรุปได้ คือ

- ก. ตัวนักเรียนเป็นคนที่มีปัญหามาก่อนแล้วตั้งกล่าวข้างต้น
- ข. การทำผิดกฎและระเบียบต่าง ๆ เช่น การแสดงพฤติกรรมที่โรงเรียนไม่พึงปรารถนา
- ค. เพื่อนร่วมชั้นประพฤติไม่ดี ถ้าเด็กได้อยู่กลุ่มเพื่อนไม่ดี มักจะประพฤติไม่ดีไปด้วย เพราะ เด็กวัยรุ่นส่วนมากชอบทำตามกลุ่ม
- ง. ครู
- จ. วิธีปกครองชั้นเรียน

สำหรับครูนั้น มีผลอย่างมากที่จะทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาหรือไม่พึงปรารถนา ทั้งนี้เนื่องจากสาเหตุต่อไปนี้ คือ

- ก. ครูสอนไม่ดี ไม่เตรียมการสอน พูดจาไม่ชัดเจน ทำให้เด็กนักเรียนไม่รู้เรื่อง ไม่สนใจอยากจะเรียนหนังสือ
 - ข. ครูไม่ยุติธรรม ครูบางคนเลือกที่รักมักที่ชัง ซึ่งมีผลทำให้เด็กก้าวร้าว ต้อติง กระทบกระทั่ง
 - ค. ครูแต่งตัวไม่เหมาะสม ซึ่งมีผลทำให้เด็กไม่เชื่อถือ ไม่เกรงกลัว และไม่เคารพ ต่อต้านครู เป็นต้น
 - ง. ครูที่เกียจสอน และไม่ยอมรับพฤติกรรมบางอย่างของเด็กนักเรียน ซึ่งทำให้เด็กขาดศรัทธา ไม่เชื่อฟัง เกิดความข้องใจ
 - จ. ครูไม่สนใจเด็กนักเรียน ซึ่งโดยธรรมชาติต้องการความสนใจ และให้คนอื่นเห็นคุณค่าของตน การกระทำของครูดังกล่าวทำให้เด็กเกิดความผิดหวัง แสดงพฤติกรรมอย่างอื่น ชดเชย
3. วิธีการปกครองชั้นเรียน ซึ่งได้แก่การปกครองชั้นแบบเผด็จการ การปกครองแบบเข้มงวด การปกครองตามสบาย การกำหนดกฎระเบียบซึ่งผู้ใหญ่เป็นผู้กำหนด โดยเด็กมิได้มีส่วนร่วมรับรู้

สำหรับกฎเกณฑ์และระเบียบที่ทำให้นักเรียนประพฤติผิดนั้น สมพร สุทัศน์ (2525 : 105) ได้สรุปไว้ ดังต่อไปนี้ คือ

- ก. กฎ ระเบียบที่ขัดกับพัฒนาการของเด็ก เช่น ห้ามพูดคุยในห้องเรียน ห้ามลุกจากที่นั่ง ซึ่งเป็นการขัดกับธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็ก นอกจากนี้กฎระเบียบเหล่านี้ จะขัดกับพัฒนาการของเด็ก แล้วยังเป็นกฎล้าสมัยด้วย
- ข. กฎ ระเบียบที่เข้มงวดกวดขันจนเกินไป ไม่มีการยืดหยุ่นระเบียบเหล่านี้ มักจะทำให้สัมพันธ์ภาพ ระหว่างครูกับนักเรียนขาดสัมพันธภาพ และมักจะทำให้เด็กชอบฝ่าฝืนระเบียบและตั้งวัน
- ค. กฎและระเบียบที่หย่อนยานจนเกินไป ซึ่งมีผลทำให้เด็กไม่เรียบร้อย ไม่รู้จักเกรงใจผู้อื่น
- ง. กฎระเบียบที่ไม่คงเส้นคงวา ทำให้เด็กเกิดความไม่มั่นใจ ซลาดกลัว และวิตกกังวล

ฉะนั้นโรงเรียนที่ดี จำเป็นต้องมีกฎระเบียบวินัย แต่จำเป็นจะต้องคำนึงถึงข้อจำกัด ของกฎระเบียบที่จะเป็นผลเสียดังกล่าวข้างต้นด้วย

4. สื่อมวลชน ซึ่งมีอิทธิพลต่อความประพฤติของเด็กมาก เพราะเด็กวัยรุ่นเป็นเด็กที่ชอบเลียนแบบ และแสวงหาสิ่งที่แปลกใหม่และน่าตื่นเต้น โดยไม่คำนึงถึงสิ่งนั้นว่าจะดีหรือเลว สื่อมวลชนดังกล่าวได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์

สำหรับการป้องกันการกระทำผิดวินัย สุภัตรา สุภาพ (2528 : 92) ได้กล่าวถึงในส่วนของโรงเรียนว่า ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อนักเรียนในวัยนี้มาก เพราะวัยรุ่นบางคนไม่เกรงกลัวพ่อแม่ แต่เกรงใจครู อยากให้ครูรัก อยากให้ครูชม ครูจึงควรเรียนรู้จิตวิทยาของเด็ก หรือมีใจเมตตาเป็นมิตรต่อเด็ก ช่วยเหลือแก้ไขปัญหาอย่างละมุนละม่อม เพื่อให้เด็กมีสติ มีเหตุผล และตัดสินใจประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกต้อง โดยครูควรระลึกเสมอว่า ทุกคนไม่เหมือนกัน เด็กทุกคนมีภูมิหลังต่างกัน ความรู้สึกนึกคิด การเรียนรู้ การรับรู้หรือการแสดงออก จึงย่อมจะแตกต่างกัน ตามสภาพแวดล้อมของเด็ก ฯลฯ ครูจึงควรเริ่มมีการศึกษาเด็กจากจุดนั้น (start where they are) เพื่อช่วยพัฒนาทั้งทางกายและใจแก่เด็ก ได้มีโอกาสเจริญเติบโตให้เป็นเยาวชนที่มีคุณภาพเท่าที่จะเป็นไปได้

นายแพทย์อาคม สรสุชาติ (ม.ป.ป. : 21) ได้ให้หลักการในการป้องกันการกระทำผิดระเบียบวินัย สรุปได้ดังนี้ คือ เยาวชนหรือเด็กวัยรุ่นไม่ใช่คนที่เลวหมดทุกคน และไม่ใช่ว่าจะเป็นคนเลวจริง ๆ เสมอไป ทางที่ถูกต้องเราควรจัดการป้องกันเสียก่อน นั่นคือส่งเสริมคนที่กระทำความดี

สรุปได้ว่า การรักษาระเบียบวินัยเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่สถานศึกษาจะละเว้นไม่ได้ เพราะการมีระเบียบวินัยจะช่วยให้บุคคลอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้ และการสอนให้นักเรียนเคารพระเบียบวินัยของโรงเรียนจะช่วยให้นักเรียนรู้จักเคารพกฎหมายบ้านเมือง เมื่อจบการศึกษาและโตเป็นผู้ใหญ่ แต่โรงเรียนจำเป็นต้องคำนึงถึงการใช้กฎระเบียบวินัยอย่างเหมาะสมด้วย

4. การจัดทำระเบียบและรายงานเกี่ยวกับตัวนักเรียน

ในการตัดสินใจใด ๆ ก็ตาม สิ่งที่จะช่วยให้การตัดสินใจนั้นถูกต้องตรงตามเป้าหมายที่วางไว้ ก็คือ ข้อมูลต่าง ๆ ที่มีอยู่ ข้อมูลที่ได้ส่วนหนึ่งจะมาจากทะเบียนนักเรียน และรายงานเกี่ยวกับตัวนักเรียน ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้โรงเรียนต่าง ๆ จัดทำทะเบียนนักเรียนขึ้น ซึ่งรายงานต่าง ๆ ที่ปรากฏในทะเบียนนั้นจะต้องตรงต่อความเป็นจริงมากที่สุด พันธ์ ทันนาคินทร์ (2513 : 296) กล่าวถึงความสำคัญของงานทะเบียนว่า งานทะเบียนของโรงเรียนนับว่ามีบทบาทสำคัญขั้นทุกที เพราะจะต้องคอยเก็บผลการเรียนของนักเรียนทุกคนในโรงเรียน เนื่องมาจากโรงเรียนมัธยมมีหลายโปรแกรม มีหลายวิชาเลือก การทำทะเบียน

จึงมีความซับซ้อนและมีความลำบากมากขึ้น ครูใหญ่ควรจะดำเนินการเกี่ยวกับการทะเบียนดังนี้

1. จัดหาเจ้าหน้าที่ทะเบียนที่มีความละเอียด เอาใจใส่การทำงาน คอยติดตามการเปลี่ยนแปลงของโปรแกรมการศึกษา อันทำให้มีระเบียบและวิธีปฏิบัติออกมาใหม่ ๆ อยู่เสมอ
2. จัดหาเจ้าหน้าที่และเครื่องมือเครื่องใช้ให้พอ เช่น เครื่องพิมพ์ดีด เครื่องคำนวณ เครื่องอัดสำเนา
3. สร้างแบบฟอร์มที่จำเป็นขึ้นใช้ หากว่าทางไม่ได้กำหนดให้
4. สร้างมาตรฐานเร่งรัดให้ครูส่งผลการสอบต่อนายทะเบียนโดยเร็วที่สุด
5. ครูใหญ่ควรหาทางทำสำเนาระเบียนสะสมผลการเรียนของนักเรียนแยกไว้อีกชุดหนึ่ง แล้วเก็บไว้ต่างหากเพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น

รายงานประจำตัวนักเรียนที่เรียกว่าทะเบียนสะสมเป็นรายงานที่โรงเรียนเก็บไว้เอง สิ่งที่เขาไม่ได้ในรายงานประจำตัวนักเรียนแต่ละคนมีดังนี้

1. เรื่องเกี่ยวกับส่วนตัว เช่น วัน เดือน ปี เกิด หลักฐานเกี่ยวกับการเกิด เพศ เชื้อชาติ ที่อยู่ ชื่อและนามสกุลของผู้ปกครอง รวมทั้งบิดามารดา
2. เรื่องเกี่ยวกับบ้านและชุมชน อาชีพของบิดามารดา ผู้ปกครอง สภาพของครอบครัว สถานะทางเศรษฐกิจ
3. เรื่องเกี่ยวกับการเรียน คะแนนรายวิชา ลำดับที่สอบได้เป็นรายวิชา รางวัลที่เรียนดี หรือการลงโทษ
4. เรื่องเกี่ยวกับการสอนพิเศษ เช่น การสอบวัดเชาวน์ปัญญา การทดสอบวัดความเข้าใจ และทัศนคติเกี่ยวกับอาชีพ
5. เวลามาเรียน บอกรวมเวลาสาย ลาป่วย หรือขาด
6. สุขภาพ ควรมีทะเบียนประวัติการตรวจสุขภาพโดยละเอียดอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง
7. บันทึกของครูเกี่ยวกับการปฏิบัติของนักเรียนที่แสดงออกในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านดีและไม่ดี
8. รายงานอื่นที่ทางโรงเรียนเห็นสมควร เช่น ลูกเสือ ยุวกาชาด ฯลฯ

แมคกีเนส (McGuiness 1982 : 48 - 49 อ้างไว้ใน กาญจนาศรีภาพสินธุ์ 2531 : 128) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายในการทำทะเบียนสะสมของนักเรียนไว้ว่าระเบียบดังกล่าวควรจะช่วยให้งานต่อไปของโรงเรียนดำเนินไปด้วยดียิ่งขึ้น กล่าวคือ

1. กิจการแนะนำ โดยเฉพาะการแนะนำนักเรียนในโรงเรียนเป็นรายบุคคล ระเบียบสะสมนับเป็นกุญแจสำคัญดอกหนึ่งที่จะไปสู่ความสำเร็จ

2. การวางแผนหลักสูตร หลักสูตรจะดีได้ก็ต่อเมื่อผู้จัดทำมีความรู้เรื่องราว และ เหตุการณ์ที่เกิดกับนักเรียนแต่ละคน

3. การให้คำปรึกษา คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพควรมีลักษณะป้องกันไม่ให้เกิดปัญหา เกิดขึ้นมากกว่าที่จะคอยแก้ไขปัญหา ซึ่งการที่จะเป็นเช่นนั้นได้ก็ต่อเมื่อผู้ให้ปรึกษาได้รู้เรื่องราวต่าง ๆ ของนักเรียนส่วนใหญ่เป็นอย่างดีเสียก่อน

4. การแนะนำการศึกษาและอาชีพ ระเบียบระบอบของนักเรียนจะทำให้สามารถ วางรูปแบบการแนะนำให้นักเรียนแต่ละคนเดินทางไปสู่ความสำเร็จได้ด้วยสติปัญญาที่รอบรู้ของ นักเรียนเอง ได้มากที่สุด

5. การเป็นที่ปรึกษาแนะนำทางให้แก่ครอบครัวของนักเรียน งานด้านนี้จะ ได้ผลดี ก็ต่อเมื่อโรงเรียนทราบเรื่องราวของนักเรียนแต่ละคนเป็นอย่างดีเช่นเดียวกัน

คาลวิน กรายเตอร์ และคณะ (Calvin Grieder and other 1954 : 389)

กล่าวถึงประโยชน์ของระเบียบระบอบไว้อย่างละเอียดว่า

1. เพื่อใช้ศึกษาความเจริญเติบโตและการพัฒนาการของเด็ก
2. เพื่อใช้ศึกษาและทำความเข้าใจรูปแบบพฤติกรรมของเด็ก
3. เพื่อได้รู้ว่ามีนักเรียนคนใดที่มีความฉลาดยอดเยี่ยมและคนใดที่เรียนช้า
4. เพื่อได้ค้นพบความสามารถพิเศษ และความบกพร่องเฉพาะตัวของนักเรียนแต่ละคน
5. เพื่อได้รู้จักบุคลิกภาพและพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็ก ๆ
6. เพื่อใช้เป็นแนวทางให้ได้พบสาเหตุและวิธีแก้ไขปัญหาคติกรรม
7. เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาลักษณะการเลื่อนชั้น การให้ซ้ำชั้น
8. เพื่อใช้ในการพิจารณาสรุปอัตราความเจริญก้าวหน้าของเด็ก
9. เพื่อช่วยในการแยกแยะกรณีปัญหาเฉพาะของเด็กเพื่อส่งตัวไปขอความช่วยเหลือ

จากผู้เชี่ยวชาญ

10. เพื่อใช้ในการรายงานไปยัง โรงเรียนอื่นที่เด็กย้ายไป
11. เพื่อแจ้งเรื่องราวที่เป็นความลับเฉพาะตัวของนักเรียน ไปยังเจ้าหน้าที่ของวิทยาลัย

และผู้ทีนักเรียน ไปสมัครงาน

12. เพื่อให้ข้อมูลและเรื่องราวของเด็กแก่บุคคลที่อาจจะสัมภาษณ์นักเรียน
13. ช่วยให้เกิด ๆ เข้าใจตนเองได้ดีขึ้น
14. เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินและปรับปรุง โปรแกรมต่าง ๆ ของโรงเรียน
15. เพื่อช่วยให้ครูสามารถปรับชั้นเรียนให้เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างเด็ก
16. เพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยเรื่องราวเกี่ยวกับเด็ก
17. เพื่อใช้ในการจัดทำแผนการศึกษาอบรมครูประจำการ

18. เพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาความเป็นไปของนักเรียนในเวลาต่อไป
19. เพื่อใช้ในการรายงานความก้าวหน้าในการเรียนตามระดับชั้นและอายุของนักเรียน
20. ใช้ในความมุ่งหมายให้เป็นระเบียบวินัยสำคัญที่จะต้องเก็บรักษาไว้

กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2531 : 129 - 130) กล่าวไว้ว่า ระเบียบวินัยสามารถใช้เป็นประโยชน์ได้ตลอดเวลาที่นักเรียนอยู่ในโรงเรียนและหลังจากออกจากโรงเรียนไปแล้ว ผู้ที่จะได้ประโยชน์จากระเบียบวินัยได้แก่ครูใหญ่ ผู้ที่ช่วยดูแล การมาเรียนของเด็ก ครูทั้งหลาย นักเรียน บิดามารดา ครูแนะแนว นางพยาบาล หมอ และผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ ตลอดจนบุคคลอื่น ๆ ที่สนใจทำการศึกษาวิจัยปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียนสำหรับประโยชน์ที่จะได้จากระเบียบวินัยได้แก่

1. ช่วยให้ครูใหม่ที่รับเด็กนักเรียนเลื่อนขั้นขึ้นมา ได้รู้จักนักเรียนใหม่ของตนแต่ละคนโดยละเอียด

2. ช่วยครูในด้านการสอน เพื่อประโยชน์ในการแบ่งหมู่เด็กเรียน ในการสอนให้เหมาะสมกับสติปัญญา ความสามารถของแต่ละคน เพื่อช่วยเด็กนักเรียนอ่อนให้เรียนทันเพื่อน ด้วยการดูแลสาเหตุของปัญหาหรือข้อบกพร่องของเด็ก เช่น จากปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ หรือเพราะสติปัญญาอยู่ในระดับต่ำ หรือสาเหตุจากสิ่งแวดล้อมทางบ้าน เพื่อช่วยเด็กให้แก้ปัญหาตนเองได้ถูกทาง และตรงกับปัญหาที่ตนเองประสบอยู่

3. ช่วยครูผู้สอนทำหน้าที่แนะแนว และครูผู้ปกครองในการให้ความช่วยเหลือหรือให้คำปรึกษา เมื่อเด็กมีปัญหา และต้องการความช่วยเหลือแนะแนวทาง ครูผู้ทำหน้าที่นี้จำเป็นจะต้องรู้จักเด็กผู้นั้นอย่างดีเสียก่อน ซึ่งระเบียบวินัยจะช่วยให้ครูได้รู้จักและรู้สาเหตุของปัญหาต่าง ๆ ของเด็กได้

4. ช่วยครูหรือผู้ทำหน้าที่แนะแนวในโรงเรียนเกี่ยวกับการช่วยเด็กตัดสินใจในด้านต่าง ๆ เพราะในระเบียบวินัย จะทราบเกี่ยวกับตัวเด็กในด้านสติปัญญา ความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และอื่น ๆ

5. บันทึกระเบียบวินัยจะเป็นพยานหลักฐานช่วยเด็กให้รู้จักและเข้าใจตนเองได้อย่างถูกต้อง ซึ่งจะเป็นทางนำให้เขาตัดสินใจเลือกได้ถูกทาง

6. บันทึกระเบียบวินัยจะเป็นพยานหลักฐานที่ช่วยชี้ ให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กได้รู้จัก และเข้าใจบุตรหลายของตนเป็นอย่างดี ในการพิจารณาให้เด็กเลือกเรียนและเลือกอาชีพที่ถูกต้องเหมาะสม

ปัจจุบันนี้ โรงเรียนส่วนใหญ่จะมีการจัดทำระเบียบวินัยสำหรับนักเรียนทุกคนในโรงเรียนของตน ระเบียบนี้จะเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันแรกที่นักเรียนเริ่มเข้ามาเรียนในโรงเรียน และหลังจากนั้นก็จะมีการบันทึกเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ ของนักเรียนลงในระเบียบวินัยไปเรื่อย ๆ เมื่อถึงวันที่นักเรียนออกจากโรงเรียน โรงเรียนหลายแห่งจะโอนระเบียบวินัยของ

ตนไปให้กับโรงเรียนที่นักเรียนของตนย้ายไปเข้าเรียน ระเบียบสะสมนับเป็นความก้าวหน้าของโรงเรียนในปัจจุบัน ทั้งโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษาต่างก็ใช้ระเบียบสะสมเพื่อศึกษาให้ได้ทราบถึงความก้าวหน้าของนักเรียนตลอดเวลาที่เรียนอยู่ในโรงเรียน ซึ่งย่อมจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่องานแนะแนวการศึกษาแก่นักเรียนตามหน้าที่ความรับผิดชอบในวิชาชีพของครู นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์สำหรับโรงเรียนได้ใช้ในการศึกษาวางแผนและจัดระเบียบงานของโรงเรียนให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นอีกด้วย

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่าการจัดทำระเบียบและรายงานเกี่ยวกับตัวนักเรียนเป็นการที่จะเก็บประวัติต่าง ๆ ในด้านเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวของนักเรียน เช่น สุขภาพ เวลาเรียน ความประพฤติของนักเรียน เป็นต้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้คำแนะนำและพิจารณาความเจริญก้าวหน้า และความเจริญเติบโตของนักเรียน

5. การจัดกิจกรรมของนักเรียน

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2518 : 9) กล่าวว่า กิจกรรมนักเรียน หมายถึง บรรดา กิจกรรมประกอบ หรือนอกหลักสูตรทั้งหลายที่ให้การศึกษแก่นักเรียนนอกห้องเรียน จัดขึ้นโดยนักเรียนสมัครใจที่จะเข้าเรียนและดำเนินการเอง โดยความเห็นชอบและสนับสนุนจากคณาจารย์ และไม่มีภาระให้คะแนนใด ๆ ในอันที่จะส่งเสริมให้เด็กเลื่อนชั้นหรือสำเร็จการศึกษา แบ่งเป็น 6 ประการ คือ

1. กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมโครงการสอนในชั้นเรียน
2. กิจกรรมที่จะช่วยพัฒนาความสนใจเฉพาะและความสามารถพิเศษ
3. กิจกรรมที่เป็นบริการภายในโรงเรียน
4. กิจกรรมที่พัฒนาทางด้านจิตใจ
5. กิจกรรมทางสังคมและสหนาการ
6. กิจกรรมด้านการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและวางหลักเกณฑ์การจัดกิจกรรมนักเรียนไว้ในคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2520 ดังนี้

1. เพื่อให้เป็นผู้มีระเบียบ
2. เพื่อให้ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
3. เพื่อให้ความเข้าใจและเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมี

พระมหากษัตริย์เป็นประมุข

4. เพื่อให้มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ภายในขอบเขตของกฎหมาย
5. เพื่อให้มีความซาบซึ้งในคุณค่า ตำราลงไว้และส่งเสริมเอกลักษณ์ วัฒนธรรมอันดีงามของชาติไทย
6. เพื่อให้เกิดความรักและสามัคคีในหมู่คณะ
7. เพื่อส่งเสริมทักษะ ความถนัดและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
8. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจ และรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
9. เพื่อให้รู้จักบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและสร้างความมั่นคงของชาติ
10. เพื่อให้เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงาม
11. เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา

ในการจัดกิจกรรมใด ๆ จะขาดเสียไม่ได้ซึ่งเป้าหมาย นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2518 : 7 - 8) ได้เสนอแนะถึงจุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรไว้ว่า

1. เพื่อส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย
2. เพื่อให้เด็กรู้จักนำตนเองและบังคับตนเอง
3. เพื่อให้มีความร่วมมืออันดีซึ่งกันและกัน
4. เพื่อให้เด็กเรียนค้นพบความถนัด ความสามารถพิเศษ ความสนใจของตนเองให้ฝึกฝนและพัฒนาความสามารถนั้น ๆ ให้ดียิ่งขึ้นไปด้วย
5. เพื่อก่อให้เกิดวินัยที่ดี ส่งเสริมให้นักเรียนเคารพกฎข้อบังคับต่าง ๆ ในสังคมที่ตนอยู่และวางตนให้ดีในสังคม
6. เพื่อให้เด็กเรียนมีความสามัคคีในหมู่คณะ รักโรงเรียน หยิ่งในเกียรติของโรงเรียนและมีชีวิตดี
7. เป็นการส่งเสริมทักษะต่าง ๆ เช่น ทักษะในการเป็นผู้นำ การทำงานร่วมกัน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และเกิดความสนุกสนานที่จะทำงานที่ตนเองสนใจ
8. เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน
9. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านบุคลิกภาพ มีความรับผิดชอบ รู้จักเคารพบุคคลอื่น
10. เพื่อช่วยให้หลักสูตรสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษาอย่างแท้จริง
11. ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น
12. ช่วยให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างอย่างมีประโยชน์ และมีประสิทธิภาพ

อนันต์ รอดแจ่ม (2512 : 22 - 23) ได้เสนอแนวคิดในการจัดกิจกรรมของนักเรียนสรุปได้ดังนี้คือ

1. พิจารณาคุณภาพโรงเรียน อาคารสถานที่ จำนวนครูมีความเหมาะสมเพียงใด และจะต้องจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม

2. กิจกรรมที่จัด ต้องมีจุดมุ่งหมายชัดเจน

3. โรงเรียนต้องพิจารณาจัดกิจกรรมที่เด็กส่วนมากสนใจ และไม่บังคับฝืนใจ

4. พยายามให้เด็กทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันที่จะเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ

5. ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกซึ่งความต้องการตามธรรมชาติ

6. เด็กไม่ควรได้รับสิทธิพิเศษที่ไม่ต้องเรียนหนังสือเพื่อไปร่วมกิจกรรม

7. พยายามอบรมนักเรียนที่ได้รับเลือกให้เป็นผู้นำในกิจกรรมต่าง ๆ ได้รู้จัก

หน้าที่และประพฤติดีตัวให้เหมาะสม

8. โรงเรียนควรวางระเบียบและควบคุมการวางกิจกรรมแต่ละประเภทเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนอย่างแท้จริง

9. คัดเลือกครูที่เหมาะสม เพื่อวางตัวให้รับผิดชอบกิจกรรมแต่ละประเภท

10. ครูควรเป็นที่ปรึกษาของเด็กเท่านั้น แนะนำตักเตือนเด็กให้ทำงานถูกต้อง

11. โรงเรียนควรรออำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมโดยช่วยจัดสรรเงินวัสดุอื่น ๆ ที่จำเป็น เพื่อส่งเสริมกิจกรรมนั้น ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

12. การปฏิบัติเรื่องการเงินในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ นั้นควรจัดทำอย่างรอบคอบ ยุติธรรมและเชื่อถือได้ เพราะกิจกรรมบางอย่างต้องเก็บเงินจากนักเรียน

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2525 : 119 - 121) กล่าวว่า กิจกรรมนักเรียนต่าง ๆ ที่อาจจัดได้ในโรงเรียนมีดังนี้

1. สภานักเรียนหรือกรรมการนักเรียน (Student Council)

2. ชุมนุ่มต่าง ๆ (Clubs)

3. สิ่งพิมพ์ในโรงเรียน (Publications)

4. ดนตรีและการแสดง (Music and Drama)

5. ลูกเสือและยุวกาชาด (Boyscout and Red-Cross)

6. ค่ายพักแรม (Camping)

7. ทักษะศึกษา (Educational Field Trip)

นอร์แมน เค สเปนเซอร์ และคณะ (Norman K. Spencer and other 1986 : 99- 100) ได้กล่าวถึงเหตุผลที่โรงเรียนจะต้องจัดกิจกรรมนักเรียนว่าจะต้องตอบสนองความจำเป็นของนักเรียนดังนี้

1. ความจำเป็นที่จะพัฒนาภาวะผู้นำและความสามารถในการตัดสินใจให้แก่นักเรียน
2. ความจำเป็นที่จะพัฒนาความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์อย่างอบอุ่นกับเพื่อนสมาชิกที่เป็นเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ
3. ความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาสติปัญญา ความสามารถหลาย ๆ อย่างให้แก่นักเรียน
4. ความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาทักษะในการปรับตัวเข้ากับคนอื่น ๆ ได้
5. ความจำเป็นที่จะต้องช่วยให้นักเรียนสามารถสร้างความสัมพันธ์ใหม่ ๆ ในวงกว้างขวางยิ่งขึ้น
6. ความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาความสนใจใหม่ ๆ ให้เกิดกับนักเรียน
7. ความจำเป็นที่จะต้องช่วยปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอัตราความกระตือรือร้นของนักเรียนให้สูงขึ้น
8. ความจำเป็นที่จะต้องจัดงานเฉลิมฉลอง และจัดการแสดงต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน
9. ความจำเป็นที่จะต้องให้นักเรียนมีโอกาสฝึกการให้บริการแก่คนอื่น

หนังสือ ทัศนาคินทร์ (2524 : 221 - 224) กิจกรรมนักเรียนมีหลายประเภท ได้แก่ กิจกรรมประชุม กิจกรรมชุมนุมหรืออบรม กิจกรรมที่กระทำนอกโรงเรียน กิจกรรมเกี่ยวกับการพิมพ์ กิจกรรมเกี่ยวกับการกีฬา กิจกรรมเกี่ยวกับดนตรี กิจกรรมเกี่ยวกับการละครและการพูดในที่สาธารณะ กิจกรรมการสังคมสงเคราะห์ และกิจกรรมโยมรวม

จากประกาศของกระทรวงศึกษาธิการเรื่องแก้ไขเพิ่มเติมข้อความในคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียน ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2520 (ครั้งที่ 2) กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดประเภทกิจกรรมนักเรียนไว้ 10 ประเภท คือ

1. กิจกรรมลูกเสือ หรือยุวกาชาด หรือเนตรนารี หรือผู้บำเพ็ญประโยชน์ และกิจกรรมรักษาดินแดน
2. กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย
3. กิจกรรมทางศาสนา
4. กิจกรรมการใช้ห้องสมุด
5. กิจกรรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
6. กิจกรรมส่งเสริมการใช้สินค้าไทย
7. กิจกรรมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม
8. กิจกรรมทัศนศึกษา
9. กิจกรรมนันทนาการ
10. กิจกรรมส่งเสริมวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร

ริชาร์ด เอ. กอร์ตัน (Richard A. Gorton 1983 : 410) ได้แบ่งกิจกรรมออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ไว้เป็น 4 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมนักเรียนในส่วนที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการปกครองและการพิมพ์ (Student Government and Publication) ได้แก่ สภานักเรียน หนังสือพิมพ์นักเรียน หนังสือประจำปี และอื่น ๆ
2. กิจกรรมกลุ่มการแสดง ได้แก่ การละคร การดนตรี การขับร้อง การโต้้วาที และอื่น ๆ
3. กิจกรรมชมรมและองค์กรต่าง ๆ เช่น ชมรมหมากระดาน ชมรมถ่ายภาพ ชมรมภาษาอังกฤษ และอื่น ๆ
4. กิจกรรมการกีฬา เช่น ฟุตบอล บิงปอ เทนนิส บาสเกตบอล วาโยน้ำ และอื่น ๆ

เอ็ดเวิร์ด ดับบลิว สมิท และคณะ (Edward W. Smith and other 1961 : 759) ได้กล่าวถึงกิจกรรมนักเรียนไว้ถึง 16 ชนิด ได้แก่

1. กิจกรรมการประชุม
2. กิจกรรมการกีฬา
3. กิจกรรมการธนาคาร
4. กิจกรรมการจัดงานหนังสือ
5. กิจกรรมค่ายพักแรม
6. กิจกรรมการพบปะสังสรรค์ของชั้นเรียน
7. กิจกรรมชมรมต่าง ๆ
8. การละครในโรงเรียน
9. กิจกรรมเกี่ยวกับการเงิน
10. กิจกรรมงานฉลองวันหยุด
11. กิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ
12. กิจกรรมการป้องกัน
13. กิจกรรมการเลือกตั้ง
14. กิจกรรมร้านค้า
15. กิจกรรมสภานักเรียน
16. กิจกรรมการพิมพ์

อัลลอน เอ. กลันตัน และนอร์แมน เค. สเปนเซอร์ (Allon A. Glatthorn and Norman K. Spencer 1986 : 101 - 102) ได้พูดถึงงานกิจกรรมนักเรียนที่สมบูรณ์แบบไว้

ว่าจะต้องประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วนเป็นเบื้องต้น ได้แก่กิจกรรมการกีฬา กิจกรรมงานพิธี หรืองานเฉลิมฉลองต่าง ๆ และกิจกรรมกลุ่มสนใจ

1. กิจกรรมด้านกีฬา อุทิศการณ์ของงานกิจกรรมนักเรียนด้านการกีฬา ควรประกอบด้วย การผสมผสานกันอย่างดีในการจัดกีฬา 2 ประเภท คือ กีฬาที่มีการแข่งขันกันระหว่างโรงเรียนต่าง ๆ อย่างหนึ่งกับกีฬาที่จัดขึ้นภายในโรงเรียนอีกอย่างหนึ่ง กีฬาที่จัดแข่งขันกันระหว่างโรงเรียนนั้น เป็นการให้โอกาสแก่นักเรียนที่มีความสามารถอย่างสูง ในทางกีฬาที่จะได้ต่อสู้เพื่อเปรียบเทียบความสามารถระหว่างกันและเพื่อเพิ่มพลังวิญญานการเป็นหมู่คณะเดียวกันของนักเรียนอื่น ๆ ทั้งโรงเรียนให้มากยิ่งขึ้น ชนิดของกีฬาที่จะแข่งขันกับโรงเรียนอื่นที่ควรจัดขึ้นนั้น ได้แก่ บาสเกตบอล ยิมนาสติก วอลเลย์บอล และฟุตบอล ซึ่งควรจัดให้กับนักเรียนชั้น ป.5, ป.6 ขึ้นไป ส่วนนักเรียนตั้งแต่ชั้น ม. 1 ขึ้นไปอาจเพิ่มกีฬา วอลเลย์บอล เทนนิส และซอฟท์บอล สำหรับนักเรียนหญิงได้ ส่วนรักบี้ฟุตบอลและอเมริกันฟุตบอลไม่ควรให้เล่นจนกว่านักเรียนจะขึ้นเรียนในชั้น ม. 2 ขึ้นไป

2. กิจกรรมพิธีการหรือการเฉลิมฉลอง กิจกรรมกลุ่มนี้หมายรวมถึงการจัดกิจกรรมการประชุมและกิจกรรมทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ การจัดกิจกรรมการประชุมอย่างเต็มที่ย่อมให้ประโยชน์หลายประการ ได้แก่ ช่วยให้ทุกฝ่ายทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในประสบการณ์ที่มีคุณค่าโดยให้ได้แสดงออกซึ่งความสามารถในด้านต่าง ๆ ให้เพื่อน ๆ ผู้ปกครองและคณะครูของตนได้ชื่นชมและทำให้เกิดความหมายแก่ฤดูกาลและวันหยุดต่าง ๆ ความจำเป็นในการที่จะต้องจัดกิจกรรมทางสังคม งานพบปะสังสรรค์ระหว่างเพื่อน ๆ ในชั้นเดียวกันและงานในลักษณะอื่น ๆ นั้น เป็นเรื่องที่มีอยู่เสมอ งานเหล่านี้ย่อมทำให้เกิดบรรยากาศอีกแบบหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กที่ฉลาดกลัวหรือขี้อายสามารถเข้าร่วมงานกับเพื่อน ๆ ทั้งชายหญิงได้ตามความสามารถของเขา

3. กิจกรรมกลุ่มสนใจ คำนี้เป็นคำกว้าง ๆ ที่หมายรวมถึงกิจกรรมชนิดต่าง ๆ เช่น กิจกรรมของชุมนุม (ชมรม) ต่าง ๆ กิจกรรมของกลุ่มการนิพนธ์ กิจกรรมของชุมนุมการละคร กิจกรรมของชมรมดนตรี เป็นต้น กลุ่มที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกันเหล่านี้มีความสำคัญที่ทำให้เกิดกิจกรรมในเรื่องต่าง ๆ ได้มากมายหลายอย่าง โปรแกรมงานกีฬาจะช่วยให้นักกีฬาที่มีความสามารถได้มีโอกาสไปสู่การเป็นนักกีฬาคนสำคัญ โปรแกรมงานประชุมเป็นโอกาสให้นักเรียนที่เป็นนักแสดง ได้แสดงความสามารถของตนออกมาให้ปรากฏ และโปรแกรมงานของชมรมต่าง ๆ ย่อมจะช่วยสนองความต้องการของนักเรียนได้มากมาย

กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2531 : 497 - 498) ได้กล่าวถึง ปัญหาใหญ่ ๆ ที่พบกัน เป็นส่วนมากในการจัดกิจกรรมของนักเรียน ได้แก่

1. ปัญหาเกี่ยวกับครูที่ปรึกษากิจกรรม

- การขาดแคลน

- การร่วมงานด้านนี้มากเกินไปจนเสี่ยงงานด้านอื่น
 - การขาดความรู้ ความสามารถ และความเอาใจใส่
2. ปัญหาด้านตัวนักเรียน
 - สนใจมากเกินไป หรือน้อยเกินไป
 - ขาดการสนับสนุนจากผู้ปกครอง
 3. ปัญหาด้านการเงินที่จะใช้ในการดำเนินงาน
 4. ปัญหาเรื่องการจัดเวลา
 5. ปัญหาด้านอาคารสถานที่
 6. ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ
 7. ปัญหาการจัดกิจกรรมนักเรียน โดยขาดความรู้ความเข้าใจใน
 - ความมุ่งหมาย
 - การสร้างความพร้อม ความร่วมมือร่วมใจจากฝ่ายต่าง ๆ
 - การบริหารกิจกรรม
 8. ปัญหาการประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ

สมศักดิ์ ศรีมาโนชน์ (2524 : 204 - 205) ได้รวบรวมปัญหาการบริหารกิจกรรมนักเรียนไว้หลายข้อดังต่อไปนี้

ปัญหาการบริหารกิจกรรมนักเรียน

ในการบริหารกิจกรรมนักเรียนนั้นมีปัญหาสำคัญ ๆ ที่ผู้รับผิดชอบควรสังวรไว้ดังนี้คือ

1. โรงเรียนไม่เข้าใจธรรมชาติและจุดประสงค์ของการจัดกิจกรรม แต่จัดขึ้นเพราะเห็นโรงเรียนอื่นจัด
2. ผู้บริหารขาดความเชื่อในความสามารถของนักเรียน ในการวางแผนในการตัดสินใจและความรับผิดชอบ
3. การเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนไม่ทั่วถึง เพราะถูกจำกัดโดยผลการเรียนและเศรษฐกิจของนักเรียน
4. กิจกรรมที่ทำการแข่งขัน เน้นการแข่งขัน ซึ่งทำให้เกิดผลทางวินัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมกีฬา
5. องค์การหรือกิจกรรมภายนอก บีบบังคับให้จัดกิจกรรมถ้าโรงเรียนไม่จัดจะถูกตำหนิว่าไม่ให้ความร่วมมือ
6. กิจกรรมบางอย่างไม่ได้รับความร่วมมือจากชุมชน หรือทำให้ผู้ปกครองเดือดร้อน
7. กิจกรรมที่จัดไม่สัมพันธ์กับหลักสูตร และไม่ส่งเสริมหลักสูตร
8. ขาดการประเมินผลกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

9. ผู้รับผิดชอบขาดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์หรือมุ่งประโยชน์อย่างอื่น เช่น ชื่อเสียง การค้า หรือความดีความชอบจากผู้บริหารเป็นพิเศษมากกว่าที่จะมุ่งสร้างประโยชน์ให้เกิดแก่นักเรียน

10. ครูอาจารย์ไม่ค่อยให้ความร่วมมือเพราะถือว่าเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ตน
11. งบประมาณ สถานที่ อุปกรณ์และที่ปรึกษากิจกรรมมีไม่เพียงพอ
12. กิจกรรมบางอย่างอาจมีการเมืองเข้าแทรกแซง

ริชาร์ด เอ. กอร์ดัน (Richard A. Gorton 1983 : 416 - 419) ได้พูดถึงแนวทางแก้ไขปัญหาเรื่องการขาดครูที่ปรึกษา กิจกรรม ซึ่งเป็นผู้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียนว่าอาจแก้ไขได้โดย

- วางแผนการหาครูที่ปรึกษา กิจกรรมไว้เป็นการล่วงหน้า เพื่อจะได้ขอตั้งอัตราบรรจุครูเข้าทำงานต่อไป

- จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมให้ครบครันมากขึ้น
- เพิ่มงบประมาณให้เพียงพอ

- ให้การยอมรับ และวางแผนการตอบแทนน้ำใจของครูอาจารย์ผู้เสียสละ เข้าร่วมงานกิจกรรมนักเรียน เพื่อให้มีกำลังใจในการทำงานนี้ และดูแลให้ทุกคนในทุกกิจกรรมได้รับรางวัลตอบแทนทั้งด้านการเงินและการตอบแทนทางใจอย่างเท่าเทียมกัน และได้เสนอแนวคิดในการแก้ปัญหา ด้านตัวนักเรียนที่สนใจน้อยเกินไป ดังนี้

การแก้ปัญหานักเรียน ไม่เข้าร่วมกิจกรรมหรือเข้าร่วมน้อย อาจแก้ไขได้โดยการวิเคราะห์สาเหตุที่แท้จริง แล้วแก้ตามสาเหตุเหล่านั้น เช่น

- ให้นักเรียนได้รับรู้อย่างทั่วถึงว่า โรงเรียนมีจัดกิจกรรมอะไร ที่ไหน เมื่อใด อย่างไร (ถ้าปรากฏว่านักเรียนยังไม่ทราบทั่วถึง)

- ช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจถึงประโยชน์ต่าง ๆ ที่นักเรียนจะได้รับ (ถ้านักเรียนไม่เข้าใจประโยชน์ของกิจกรรมอย่างแท้จริง)

- อธิบายให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจนว่า เขาจะเริ่มต้นเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มกิจกรรมแต่ละอย่างได้อย่างไร (ถ้านักเรียนยังสงสัยเรื่องนี้)

- จัดตารางกิจกรรมให้เหมาะสมกับที่นักเรียนทั้งหมดจะสามารถเข้าร่วมได้
- จัดที่ปรึกษานักเรียนที่สามารถและกระตือรือร้น
- จัดสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมหรือเพียงพอ

กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2531 : 488) ได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดเวลาเพื่อให้เหมาะสมกับนักเรียนทั้งหมด โดยกล่าวว่า

ถ้าโรงเรียนเห็นว่ากิจกรรมนักเรียนมีความสำคัญจริง โรงเรียนก็ต้องพยายามจัดเวลาให้นักเรียนส่วนใหญ่เข้ามาร่วมให้ได้ เวลาหลังเลิกเรียนเป็นช่วงที่นักเรียนส่วนใหญ่จะต้องรีบกลับบ้าน มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่สามารถอยู่ร่วมกิจกรรมในช่วงตอนเย็น - ค่ำ ได้ ดังนั้นจึงไม่ควรจัดในช่วงเวลานี้ และในขณะเดียวกันก็ไม่ควรไปดึงช่วงเวลาเรียนมาใช้ในการจัดกิจกรรมมากเกินไป วิธีที่ดีที่สุดคือโรงเรียนควรจัดเวลาสำหรับกิจกรรมนักเรียนลงไว้ในตารางเรียนใหญ่ของโรงเรียนไว้เลย โดยกำหนดเอาจากวิธีใดวิธีหนึ่งจาก 3 วิธีต่อไปนี้ คือ

1. ลดเวลาเรียนของบางวิชาที่ไม่อยู่ในข่ายวิชาการลงบ้าง
2. ขยายวันเรียนให้ยาวขึ้น หรือ
3. ลดช่วงเวลาเรียนของวันใดวันหนึ่งให้น้อยลง

โรงเรียนควรจะรับฟังความคิดเห็นของคณะครูอาจารย์เกี่ยวกับเรื่อง เวลาที่ได้มาจากการขอให้ตอบคำถามในแบบสำรวจให้มากที่สุด ทั้งนี้เพราะเรื่องของเวลาสอนนั้นเป็นเรื่องสำคัญของครูส่วนใหญ่ที่ทำการสอน ความคิดเห็นของนักเรียนที่ได้จากการสำรวจก็ช่วยให้โรงเรียนได้ทราบความรู้สึกของนักเรียนในเรื่องนี้ได้มากขึ้นเช่นเดียวกัน

จากที่กล่าวมานี้พอสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนจะบรรลุเป้าหมายได้โรงเรียนควรจัดกิจกรรมนักเรียนหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมให้เกิดความเจริญในหลาย ๆ ด้านแก่นักเรียน เช่น การเสียสละ การเป็นผู้นำ การรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รู้จักฝึกหัดปกครองตนเอง เป็นต้น กิจกรรมนักเรียนเป็นเครื่องช่วยให้หลักสูตรสมบูรณ์ขึ้น ผู้บริหารต้องมีความเข้าใจในจุดมุ่งหมายและในหลักการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมนักเรียนเป็นอย่างดี การจัดกิจกรรมจึงจะบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. การบริการเกี่ยวกับสุขภาพนักเรียน

เป็นที่ทราบกันดีว่า การจัดการศึกษาในสถาบันต่าง ๆ จะต้องจัดให้สมบูรณ์ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทุกด้าน ไม่เฉพาะแต่ให้ความรู้ด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว ส่วนหนึ่งที่โรงเรียนจำเป็นต้องจัดให้มีขึ้นคือ การส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสุขภาพอนามัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชากรในวัยเรียน หากว่ามีสุขภาพแข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีสุขภาพจิตดี ก็จะทำให้การเล่าเรียนดียิ่งขึ้น นักเรียนที่มีความเสียเปรียบด้านร่างกายและจิตใจ จะมีผลการเรียนด้อยลงไปกว่าสภาพร่างกายที่สมบูรณ์ โรงเรียนควรจัดให้มีบริการเกี่ยวกับสุขภาพนักเรียน เพราะ

บริการด้านนี้จะ เป็นหน่วยที่สำคัญที่สุดในการช่วยเหลือให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนแก่หน่วยอื่น ๆ ในโรงเรียน เพื่อที่โรงเรียนจะได้เข้าใจปัญหา สภาพที่แท้จริงของนักเรียนได้มากขึ้น และจะได้หาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างถูกต้องและได้ผลมากที่สุด

ได้มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการบริการเกี่ยวกับสุขภาพของนักเรียนไว้หลายอย่าง เช่น

กัญญา สาร (2514 : 409) กล่าวว่า การบริการเกี่ยวกับสุขภาพนักเรียน หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อตรวจสอบสุขภาพของนักเรียน เพื่อป้องกันโรคภัยไข้เจ็บของนักเรียน และเพื่อส่งเสริมสุขภาพของนักเรียน ซึ่งโรงเรียนอาจจะมีห้องพิเศษที่เรียกว่า ห้องพยาบาล ไว้ในโรงเรียน มีบริการเกี่ยวกับยารักษาโรคที่จำเป็นก็ได้

ฟอง เกิดแก้ว (2517 : 2) กล่าวถึงบริการด้านสุขภาพนักเรียนว่า คือการจัดบริการเพื่อพิทักษ์สุขภาพนักเรียนให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ เป็นต้นว่า การตรวจค้นหาความบกพร่องในด้านสุขภาพของเด็ก ให้ได้รับการช่วยเหลือ รวมทั้งการติดต่อพ่อแม่ ผู้ปกครองอันเป็นการติดตามผลงาน การช่วยปฐมพยาบาลในโรงเรียน การควบคุมโรคติดต่อต่าง ๆ ในโรงเรียน

จึงสรุปความหมายการบริการเกี่ยวกับสุขภาพของนักเรียนว่า หมายถึง การตรวจป้องกันและส่งเสริมสุขภาพแก่นักเรียนในโรงเรียน

ฟอง เกิดแก้ว (2517 : 7) ได้กล่าวถึง กิจการที่จะต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการอนามัยของนักเรียน ที่ถือเป็นหลักปฏิบัติทั่วไปประกอบด้วย

1. การตรวจสุขภาพ
2. การติดตาม เพื่อแก้ไขความพิการที่ตรวจพบ
3. การควบคุมและป้องกันโรคติดต่อ เช่น การตรวจสุขภาพประจำวัน เพื่อตรวจหาความพิการหรืออาการผิดปกติ การให้นักเรียนที่แสดงอาการเจ็บป่วย หยุดพักการเรียนกับการก่อให้เกิดอำนาจต้านทานโรค หรือภูมิคุ้มกันโรคแก่นักเรียน
4. การควบคุมการออกกำลังกายและการเล่นให้เหมาะสมกับสภาพร่างกาย เช่น การควบคุมดูแลนักเรียนที่มีร่างกายอ่อนแอ หรือเพิ่งหายจากโรค ยังมีร่างกายไม่สมบูรณ์ไม่ให้เล่นหรือเรียนเกินกว่ากำลังจะทนได้
5. การจัดที่เรียนสำหรับเด็กบางพวก เช่น เด็กพิการที่มีร่างกายไม่สมบูรณ์ประกอบซึ่งได้แก่ สายตาสั้น ตาบอด หูตึง หูหนวก จิตทราวม ฯลฯ
6. การตรวจรับรองและแนะนำการประกอบอาชีพ เพื่อมิให้เป็นปฏิปักษ์ต่อสุขภาพ

7. การจัดสาขาวิชาในโรงเรียน
8. การแนะนำและจัดหลักสูตรสหศึกษาให้เหมาะสม
9. การสอนสหศึกษาในโรงเรียน
10. การตรวจและการแนะนำอนามัยแก่เจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ของนักเรียน เช่น ครู ภารโรง และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ

พชรา กาญจนารักษ์ (2522 : 79) ได้กล่าวถึงการควบคุมอุบัติเหตุในโรงเรียนซึ่งสาเหตุอุบัติเหตุเกิดจากสภาพแวดล้อม และตัวบุคคลครบพร้อม ว่า

1. นักเรียนทุกคน ตลอดจนผู้อยู่ในโรงเรียน ควรมีหน้าที่รับผิดชอบในรายงานอุบัติเหตุต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ถึงอันตราย การบาดเจ็บ ลงในสมุดบันทึกประจำวันด้วย
2. บุคลากรในโรงเรียนควรมีส่วนในการออกกฎเกี่ยวกับความปลอดภัยเพื่อที่จะได้ปฏิบัติอย่างถูกต้อง
3. ผู้รับผิดชอบทางด้าน การป้องกันอุบัติเหตุสุขภาพ ควรสำรวจและหาสิ่งที่จะเกิดอุบัติเหตุในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงและป้องกัน
4. เครื่องมือเครื่องใช้ทุกชนิดควรมีคำอธิบายการใช้ วิธีใช้อย่างถูกต้อง
5. ในการใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ ควรมีผู้คอยช่วยเหลือ ดูแลป้องกันเหตุที่จะเกิดขึ้นด้วย
6. ควรให้คำแนะนำนักเรียนเกี่ยวกับการระวังอุบัติเหตุ
7. เมื่อมีอุบัติเหตุเกิดขึ้นกับนักเรียน ควรให้การช่วยเหลือโดยการปฐมพยาบาล เมื่อมีอาการบาดเจ็บ และให้คำแนะนำป้องกันอุบัติเหตุที่นั้น ๆ ทุกครั้ง
8. ควรมีการควบคุม เครื่องมือ เครื่องใช้ที่มีการเกิดอุบัติเหตุหลายครั้ง
9. กิจกรรมหนักและล่อแหลมต่ออันตรายควรให้การป้องกันแก่นักเรียน
10. ภายในบริเวณ โรงเรียนที่ไม่ควรมีสิ่งล่อแหลมอันตราย

สรุปได้ว่า ตัวประกอบอย่างหนึ่งจะช่วยให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมาย คือ การบริการเกี่ยวกับด้านสุขภาพนักเรียน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและส่งเสริมสุขภาพของนักเรียน ตลอดจนการจัดการสอนด้านสหศึกษา ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการบริการด้านสุขภาพนักเรียนเป็นอย่างดี และควรมีการวางแผนในการดำเนินงานอย่างรัดกุม ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนมีสุขภาพ พลานามัยสมบูรณ์ทั้งกายและใจเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของชาติต่อไป

7. การจัดและบริการแนะแนว

หลักสูตรมัธยมศึกษาปัจจุบันเป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาบุคลิกภาพและเปิดโอกาสให้เด็กวัยรุ่นได้ค้นพบความสามารถ ความสนใจ และความถนัดเฉพาะคน เพื่อให้สามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมด้วยความสุข การแนะแนวจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตัวเอง ว่าจะมีความรู้ความสามารถเพียงใด รู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง โดยประมวลจากข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการแนะแนว ได้มีผู้กล่าวถึงการแนะแนวไว้หลายท่าน เช่น

เสริมวิทย์ ศุภเมธี (2520 : 129) กล่าวว่า การแนะแนว หมายถึง กระบวนการหรือกรรมวิธีของการช่วยให้บุคคลหนึ่งบุคคลใด มีความสามารถที่จะช่วยตนเองได้ ช่วยให้รู้จักและเข้าใจตนเองทุกด้าน ช่วยให้คนเข้าใจคนอื่น ๆ ในสังคม และเข้าใจโลกที่ดำรงชีวิตอยู่ ทั้งช่วยให้บุคคลนั้น ได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ทุกด้านอีกด้วย

พนัส ทันนาคินทร์ (2513 : 236) กล่าวว่า การแนะแนว หมายถึง ความช่วยเหลือที่คน ๆ หนึ่ง ให้แก่คนอื่นคนหนึ่ง ในการเลือกและการปรับปรุงตัวเอง เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น การแนะแนวมุ่งที่จะช่วยให้ผู้ที่ได้รับการช่วยเหลือนั้น ได้เจริญขึ้นมีความเป็นตัวของตัวเอง และรู้จักรับผิดชอบในตัวเองยิ่งขึ้น

ดวงเดือน พิศาลบุตร (ม.ป.ป. : 3) สรุปความหมายการแนะแนวว่าการแนะแนว หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการ หรือบริการอย่างหนึ่งซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้รู้จักตัวเองดีขึ้น ถูกต้องยิ่งขึ้น ได้รู้ถึงความสามารถของตนเองว่ามีขอบเขตเช่นไร ได้ทราบถึงความถนัดและความสนใจที่แท้จริง ระดับสติปัญญา ตลอดจนสุขภาพของตนเอง การแนะแนวจะช่วยให้นักเรียนได้รู้ถึงช่องทางและโอกาสที่จะใช้ความสามารถและสิ่งต่าง ๆ ของตนที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง และแก่สังคมให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ให้รู้จักเลือกและตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง อย่างฉลาดและมีเหตุผลสามารถเผชิญปัญหาได้อย่างเหมาะสม รู้จักปรับตนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างดีสามารถช่วยตัวเองและแนะตัวเองได้ดีขึ้นเป็นลำดับ สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างดี ประสบความสำเร็จและมีความสุข

จากความหมายของการแนะแนวที่นักการศึกษากล่าวไว้ สรุปได้ว่า การแนะแนว คือ บริการอย่างหนึ่งที่สถาบัน หรือสถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคล และกลุ่มคนให้เจริญที่สุด โดยใช้กรรมวิธีช่วยให้เขารู้จักเลือก รู้จักตัดสินใจ และรู้จักปรับปรุตนเองอย่างฉลาด เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

การจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนมีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อให้ครูเข้าใจ และทราบอุปนิสัยเด็กในเรื่องการเรียน การสอน การแก้ปัญหา ตามความเหมาะสมทั้งวัย
2. สนองความต้องการของเด็กในเรื่องการเรียนการสอน และการแก้ปัญหา ตามความเหมาะสมทั้งวัย
3. เพื่อที่จะช่วยให้ครูได้เป็นที่ปรึกษาของนักเรียนในการเลือกกำหนด ประสบการณ์การเรียน และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เหมาะสม
4. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเติบโตในทุกด้าน
5. เพื่อช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับสุขภาพ

จากวัตถุประสงค์ของการแนะแนวในโรงเรียนนี้ เสริมวิทย์ ศุภเมธี (2520 : 91) ได้เสนอแนะว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาควรจัดบริการแนะแนวดังนี้

1. บริการสำรวจนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. บริการสนเทศ
3. บริการให้คำปรึกษาหารือ
4. บริการจัดวางตัวบุคคล
5. บริการติดตามผล

การจัดบริการแนะแนวต้องอาศัยความร่วมมือของแต่ละโรงเรียน อาศัยผู้ดำเนินงานแนะแนว ต้องได้รับการศึกษาอบรม มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะเหมาะสม สามารถประสานงานกับผู้ร่วมงาน และผู้อื่นได้ดี ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีความรู้เรื่องการแนะแนวพอสมควร และให้ความสนับสนุนแก่โครงการแนะแนวงานจึงจะก้าวหน้า และขยายตัวขึ้นเรื่อย ๆ

สำหรับวิธีการดำเนินงานบริการแนะแนวนั้น อนันต์ อนันตรังสี (2512 : 22 - 23) ได้กล่าวไว้ในหลักการแนะแนวดังนี้

1. บริการสำรวจนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. บริการสนเทศ
3. บริการให้คำปรึกษา
4. บริการวางตัวบุคคล
5. บริการติดตามผล
6. บริการให้แก่คณะครู
7. บริการเกี่ยวกับการวิจัย

การจัดแนะแนวในโรงเรียนหนึ่ง ๆ ย่อมแตกต่างกันไปตามสภาพของ โรงเรียนและสภาพของท้องถิ่น สุดแต่แต่ปรัชญาของ โรงเรียน รวมทั้งรายได้ของ โรงเรียน องค์ประกอบที่สำคัญยิ่งก็คือจำนวนและวุฒิครูที่มีอยู่ใน โรงเรียนนั้น มีมากทำให้มีโอกาสเลือกตัวบุคคลได้ดีกว่า เพราะบุคลากรของ โรงเรียนมีความสำคัญต่อการจัดบริการแนะแนวมากกว่าบริการแนะแนวที่โรงเรียนควรมีดังนี้

1. การบริการนักเรียนเป็นกลุ่ม ได้แก่ การช่วยเหลือนักเรียนใหม่ โดยการจัดปฐมนิเทศ เพื่อให้นักเรียนใหม่ทุกคนเข้าใจ และมีความคุ้นเคยกับโรงเรียน ป้องกันนักเรียนมิให้ปฏิบัติตนไปในทางที่ผิด และช่วยแก้ปัญหาเล็ก ๆ ก่อนที่จะเป็นปัญหาใหญ่

2. การบริการสำหรับนักเรียนเป็นรายบุคคล บริการให้คำปรึกษาเป็นบริการที่สำคัญที่สุดที่จะจัดให้นักเรียนเป็นรายบุคคล การให้คำปรึกษา เป็นกระบวนการที่จะทำให้เกิดความสัมพันธอันดี ซึ่งจะเร้าให้นักเรียนแต่ละคนให้

- ก. ประเมินค่าตนเองและโอกาสของตนเอง
- ข. เลือกวิถีปฏิบัติที่จะเป็น ไป ได้สำหรับตนเอง
- ค. รับผิดชอบในการเลือกนั้น
- ง. ริเริ่มปฏิบัติตามทางที่ตน ได้เลือกแล้ว

การให้คำปรึกษาต่างจากการให้สัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เป็นการหาข้อเท็จจริงแต่ไม่ได้ให้คำปรึกษา

3. บริการจัดวางบุคคล เป็นบริการที่นักเรียนต้องรับผิดชอบในการริเริ่มวางโครงการปฏิบัติด้วยตนเอง แต่มีหลายโรงเรียนที่ทำงานไม่ได้ผล เพราะไม่สามารถที่จะให้เด็กตัดสินใจได้ หลังจากจัดให้มีการให้คำปรึกษาแล้ว เพื่อช่วยให้บริการนี้ได้ผลดีทาง โรงเรียนต้องเตรียมใบแสดงผลการเรียน หรือประกาศนียบัตรไว้ให้พร้อม เพื่อสนองความต้องการของนักเรียนที่จะไปสมัครงานหรือ ต้องการเรียนต่อ ทั้งนี้รวมถึงการจัดให้เด็กมีงานทำ การจัดช่วยให้ได้เข้าเรียน หรือ การเข้ารับการฝึกหัดในสถาบันการศึกษาชั้นต่อไปอีกด้วย

4. บริการที่จะให้แก่ครูผู้สอน บริการแนะแนวนี้จะช่วยให้ครูพยายามเข้าใจนักเรียนโดยจัดบุคคลไว้อย่างน้อยที่สุด 1 คน เพื่อครูจะไปหา และขอความช่วยเหลือได้เมื่อครูต้องการจะช่วยเหลือนักเรียนคนใดคนหนึ่ง

นอกจากนี้ยังมีบริการด้านเกี่ยวกับการสอน ได้แก่การอบรมครูประจำการ เพื่อช่วยให้ครูมีทักษะ ในการวิเคราะห์ มีความเข้าใจและจัดการกับพฤติกรรมของนักเรียนได้โครงการอบรมเป็นพิเศษแก่ครูจะช่วยให้ครูที่มีความสนใจ และต้องการทำงานด้านแนะแนวมีทักษะ และสามารถ ในการให้คำปรึกษา ได้ดีขึ้น

5. บริการสำหรับด้านบริหาร การแนะแนวจะช่วยให้สามารถดำเนินงานของ โรงเรียน โดยที่บริการแนะแนวจะทำหน้าที่รวบรวม ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับนักเรียน ความต้องการ ปัญหาเกี่ยวกับตัวเด็กเสนอให้ผู้บริหารทราบ เพื่อจะได้นำมาเป็นเครื่องประกอบการพิจารณาเมื่อโรงเรียนจะปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับเด็ก

การแนะแนวจะช่วยให้ผู้บริหาร ติดต่อกับชุมชน ได้ความรู้เกี่ยวกับชุมชน และช่วยทำให้ความขัดแย้งระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนลดลงได้ ทำให้ชุมชนมีความสนใจให้ความร่วมมือในการช่วยให้กิจการของ โรงเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6. บริการต่อการวิจัย ผู้รับผิดชอบในการจัดโครงการแนะแนว จะทำงานได้ผลก็ต่อเมื่อมีผลทางการแนะแนวมาสนับสนุนงานวิจัยที่อาจทำได้ก็คือ การสำรวจอาชีพในชุมชนและสำรวจชุมชน เพื่อให้ทราบเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับโอกาสในการประกอบอาชีพมาให้เด็กนักเรียนทราบ

กิจกรรมที่นับว่าสำคัญของการแนะแนว ก็คือ การติดตามนักเรียนทั้งนักเรียนที่จบจากโรงเรียนและนักเรียนที่ต้องออกกลางคัน ทั้งนี้เป็นการเปิดโอกาสให้ทางโรงเรียนได้ประเมินผลกิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้ดียิ่งขึ้น

8. การให้ทุนการศึกษา

ปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ก็คือ ทุนการศึกษา ผู้ที่ไม่มีปัญหาเรื่องทุนการศึกษาย่อมจะมีโอกาสทางการศึกษาที่ดีกว่า แต่อย่างไรก็ตาม ขณะนี้โรงเรียนต่าง ๆ ได้พยายามจัดหาทุนการศึกษาเพื่อนำมาส่งเสริมการศึกษาของนักเรียนในสถาบันของคนอย่างมากมาย แต่กระนั้นก็ยังไม่เป็นการเพียงพอการจัดการหาทุนนับว่าเป็นเรื่องใหญ่และสำคัญมาก เพราะต้องใช้เงินจำนวนมากขณะเดียวกันการจัดสรรทุนต่าง ๆ ก็อาจจะเป็นเรื่องยุ่งยากพอสมควร เพราะโรงเรียนไม่อาจจัดได้ว่า นักเรียนคนไหนขัดสนกว่ากัน ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาทุนให้เหมาะสมและรัดกุม

ในการดำเนินการด้านบริการให้ทุนการศึกษา อาจมีวิธีการดังนี้

1. อาจารย์ใหญ่ตั้งคณะกรรมการพิจารณาเด็กที่สมควรได้รับทุน
2. กรรมการให้นักเรียนที่ประสงค์จะขอทุนเขียนคำชี้แจงถึง เหตุที่ขอทุน
3. กรรมการขอหลักฐานและความเห็นจากครูประจำชั้นและครูอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน
4. กรรมการสัมภาษณ์นักเรียน
5. กรรมการไปพบผู้ปกครองที่บ้านและสัมภาษณ์ผู้ปกครอง

(ประดิษฐ์ ยิวเจริญ และคณะ. ม.ป.ป. : 155)

นอกจากการให้ทุนการศึกษาในด้านเงินทุนแล้ว โรงเรียนยังอาจจะช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนได้โดยการจัดหางานให้นักเรียนทำในระหว่างปิดภาคเรียนหรือนอกเวลาเรียนก็ได้ การช่วยเหลือนักเรียนในลักษณะนี้ จะทำให้นักเรียนมีทุนการศึกษาแล้วยังช่วยให้นักเรียนรู้จัก

ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ทั้งเป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ในการทำงานอีกด้วย จึงนับว่า การจัดบริการในด้านนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชัยยุทธ ศรีขจร (2524 : 125 - 127) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงาน ฝ่ายปกครองของนักเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ในเขตการศึกษา 3 พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการ จัดรูปองค์การอยู่ 5 แบบด้วยกัน โดยส่วนใหญ่เป็นการจัดรูปแบบระดับชั้นและรองลงมาคือการจัด แบบคณะสี แบบคณะกรรมการ แบบอาจารย์ที่ปรึกษาและการจัดแบบผสม และการจัดรูปองค์การ ฝ่ายปกครองทั้ง 5 แบบนั้น จะมีลักษณะคล้ายกันในส่วนของการกำหนดสายงานบังคับบัญชา โดยมี สายงานหลักและสายงานที่ปรึกษา ส่วนการควบคุมและป้องกันความประพฤตินักเรียนพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ได้มีการวางระเบียบและวิธปฏิบัติของนักเรียนเป็นลายลักษณ์อักษรในเรื่องการ แต่งกาย การลงโทษนักเรียน และเกี่ยวกับความประพฤตินักเรียน

วินัย จันดาวรรณ (2523 : จ - ฉ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ การบริหารกิจการ นักเรียนของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขต 10 พบว่า การปฏิบัติงานกิจการนักเรียนอยู่ในเกณฑ์มาก 5 ด้าน คือ การรับและการแบ่งกลุ่มนักเรียน การประชุมนิเทศนักเรียนการรักษาระเบียบวินัยของ โรงเรียน การทำทะเบียนและการทำรายงานเกี่ยวกับตัวนักเรียนและการจัดกิจกรรมนักเรียน และปฏิบัติน้อยใน 3 ด้าน คือ การบริการสุขภาพอนามัยการจัดและบริการแนะแนว และการจัดให้ ทุนการศึกษา และพบปัญหาสำคัญในการบริหารกิจการนักเรียน คือ

- ก. โรงเรียนส่วนมากรับนักเรียน ไม่ได้ตามแผนที่วางไว้
- ข. ผู้ปกครองให้ความสนใจและร่วม ในกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นน้อย
- ค. ครู - อาจารย์ ไม่ค่อยให้ความร่วมมือ ในกิจกรรมที่ตน ไม่ได้รับการมอบหมาย
- ง. ขาดแคลนงบประมาณ อาคารสถานที่เฉพาะ และขาดแคลนบุคลากรที่มี

ความสามารถเฉพาะด้าน ในด้านสุขภาพอนามัยและด้านแนะแนว

- จ. ไม่มีทุนการศึกษาสำหรับนักเรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก

ทัศนีย์ วีระสมวงศ์ (2523 : 77) ได้วิจัยเรื่องราวการจัดการบริการสุขภาพใน โรงเรียนปทุมคงคา โดยใช้แบบสอบถามครูและนักเรียนจำนวน 170 คน และ 220 คน ตาม ลำดับผลการวิจัยว่ามีปัญหาคือครูขาดความรู้ในเรื่องการสังเกตและตรวจสุขภาพทั่วไปของนักเรียน ปัญหาการจัดบริการสุขภาพด้านบุคลากร ไม่เพียงพอกับความต้องการรับบริการ นอกจากนี้ครูและ นักเรียนมีความเห็นร่วมกันว่าควรให้นักเรียนได้รับการตรวจสุขภาพ ภาคการศึกษาละ 1 ครั้ง

การแนะแนวสุขภาพควรจัดทำเป็นกลุ่ม การจัดบริการอาหารกลางวัน ควรมีการควบคุมบริเวณที่ใช้ประกอบอาหาร ภาชนะใส่อาหารให้สะอาด การป้องกันอุบัติเหตุควรทำให้นักเรียนนำสิ่งของที่อาจเกิดอันตรายเข้ามาในโรงเรียน การป้องกันโรคติดต่อกระทำได้โดยการกวดขันดูแลความสะอาดเกี่ยวกับอาหาร น้ำดื่ม และของใช้ร่วมกัน และครู นักเรียนยังมีข้อเสนอแนะให้จัดนิทรรศการ ฉายภาพยนตร์เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพเพิ่มขึ้นจากกิจกรรมเดิมอีกด้วย

ทองขาว โศทรโยธา (2521 : 149) ได้ศึกษา เรื่อง "งานบริหารการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขต 11" พบว่า ประชาชนให้ความควบคุมดูแลความประพฤติและการเรียนของนักเรียนเป็นอย่างดี แต่งานที่โรงเรียนปฏิบัติได้น้อย คือ การสำรวจความต้องการทางการศึกษาของนักเรียน การตรวจสุขภาพอนามัยของนักเรียน การจัดให้มีกิจกรรมทางวิชาการให้มาก และการให้ครูติดต่อกับนักเรียนนอกเวลาเรียน

ทวีป ปรีชา (2519 : 59 - 60) ได้ศึกษาปัญหาทางวินัยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนครศรีธรรมราช ในทัศนะของผู้ปกครองพบว่า ผู้ปกครองได้พบกับครูประจำชั้น ครูปกครอง และอาจารย์ใหญ่โดยมีการพบปะกันนาน ๆ ครั้ง สืบเนื่องจากสาเหตุ 2 ประการคือ

1. ผู้ปกครองต้องยุ่งอยู่กับการประกอบอาชีพจนกระทั่ง ไม่มีเวลาที่จะเดินทางมาติดต่อกับครูอาจารย์ที่โรงเรียน
2. เนื่องจากโรงเรียนไม่ได้กิจกรรมต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเท่าที่ควร ทั้ง ๆ ที่ผู้ปกครองมีความยินดีและเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือ

Manple (1968 : 2124 - 2125) ได้ทำการศึกษาวิธีการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดปัญหาทางวินัยของนักเรียน ในทัศนะของครู ผลการวิจัยพบว่า

1. วิธีการที่มีประสิทธิภาพซึ่งประกอบด้วยครู ผู้ปกครอง นักเรียนและผู้บริหารโรงเรียน
2. การจัดปัญหาทางวินัยของนักเรียนด้วยการลงโทษทางกายมีประสิทธิภาพน้อยกว่าการแก้ปัญหาาร่วมกัน
3. การจัดปัญหาทางวินัยด้วยการพูดคุยกับนักเรียนเป็นส่วนตัว เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพน้อยที่สุด
4. เมื่อใช้วิธีการร่วมกันแก้ปัญหาแล้ว ต้องมีการติดตามผลอย่างใกล้ชิดและต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร โรงเรียนด้วย

สรสิทธิ์ ศิลป์ศรีกุล (2525 : 102 - 104) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารกิจการการนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า

การรับและแบ่งกลุ่มนักเรียน การประชุมพิเศษ การรักษาระเบียบวินัย การทำทะเบียนและรายงานเกี่ยวกับนักเรียน การจัดกิจกรรม การบริการสุขภาพ การจัดและบริการแนะแนว และ การให้ทุนการศึกษา ครู-อาจารย์ เห็นว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านสุขภาพอนามัยที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย สำหรับสิ่งที่เป็นปัญหาคือ นักเรียนที่เลือกแผนการเรียนเดียวกันมีความรู้พื้นฐานต่างกัน การเลือกแผนการเรียนไม่ตรงกับความถนัด ผู้ปกครองนักเรียนไม่เห็นความสำคัญและไม่ให้ความร่วมมือ สถานที่ที่ใช้ทำการประชุมพิเศษไม่เหมาะสม ขาดความร่วมมือจากบุคลากรในโรงเรียน ระเบียบวินัยที่ใช้อยู่ไม่เหมาะสม ครูไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม ขาดบุคลากรในด้านพยาบาล ไม่สามารถจัดบริการด้านสุขภาพอนามัยได้อย่างทั่วถึง ทุนที่หาได้ไม่พอกับจำนวนนักเรียนที่ขอรับ การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการพิจารณาให้ทุนยังไม่ดีพอ

จากการศึกษา เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกิจการนักเรียนดังกล่าว ผู้วิจัยคิดว่าควรวิจัยเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาถึงด้านต่าง ๆ 8 ด้าน คือ

1. การแบ่งกลุ่มนักเรียน
2. การประชุมพิเศษนักเรียน
3. การรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียน
4. การจัดทำทะเบียนและรายงานเกี่ยวกับตัวนักเรียน
5. การจัดกิจกรรมนักเรียน
6. การบริการสุขภาพและอนามัยของนักเรียน
7. การจัดและบริการแนะแนวในโรงเรียน
8. การให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียน